

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Darja Rozkošná

Rozvod dle § 757 občanského zákoníku

Diplomová práce

Olomouc 2014

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí diplomové práce JUDr. Lence Westphalové, Ph.D. za její odborné vedení a tvůrčí inspiraci.

Obsah

Poděkování	2
Obsah	3
Seznam použitých zkratk	5
Prohlášení o původnosti práce	6
Úvod	7
1. Historický vývoj rozvodu manželství na území českých zemí	11
1.1 Historický exkurz rozvodu manželství do účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník	11
1.2 Právní úprava rozvodu manželství od účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník	18
2. Rozvod bez zjišťování příčin rozvratu manželství dle zákona č. 89/2012, Sb., občanský zákoník.....	21
2.1 Obecně o rozvodu manželství dle NOZ	21
2.1.1 Právní důvod rozvodu manželství	22
2.1.2 Příčiny rozvratu manželství	24
2.1.3 Rozvodovost v číslech	24
2.2 Rozvod manželství dle § 757 NOZ	25
2.2.1 Předpoklady rozvodu manželství dle § 757 NOZ	26
2.2.2 Smlouvy a dohody předkládané manžely dle § 757 odst. 1 písm. c) NOZ	31
3. Rozvod manželství s nezletilými dětmi v kontextu rozvodu § 757 NOZ.....	40
4. Překážky rozvodu manželství dle § 755 NOZ.....	45
Závěr	47
Seznam použité literatury	51
Monografie, učebnice a komentáře.....	51
Odborné články	52
Právní předpisy	53
Soudní judikatura	53

Internetové zdroje	54
Shrnutí (Summary)	55
Rozvod manželství dle § 757 občanského zákoníku	55
Divorce according to § 757 of the Civil Law	55
Seznam klíčových slov v českém a anglickém jazyce	57
Klíčová slova v českém jazyce	57
Key words in English.....	57

Seznam použitých zkratek

ABGB	patent č. 946/1811 Sb. z. ř., Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie (obecný zákoník občanský)
NOZ	zákon. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OSŘ	zákon. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
OZ	zákon. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
ZOR	zákon č. 94/1963 Sb., o rodině
ZPR	zákon č. 266/1949 Sb., o právu rodinném
ZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
SJM	společné jmění manželů

Prohlášení o původnosti práce

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Rozvod dle § 757 občanského zákoníku vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V.....dne.....

Podpis autora textu

Úvod

Rozvod manželství není v dnešní době již ničím výjimečným, dá se říci, že je v praxi zcela běžně využíváný. O aktuálnosti tohoto tématu zcela jasně vypovídají vysoká statistická čísla rozvodovosti v České republice.¹ Takže právní úprava rozvodu manželství je dnes zcela běžnou společenskou událostí a nijak neobvyklou součástí života v jednadvacátém století. Samozřejmě rozvod manželství se nestal běžným ze dne na den, celá problematika prošla značným vývojem, přes kanonické právo, politický vývoj minulého století, až po jeho dnešní podobu zakotvenou v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku, jež vešel v účinnost dne 1. 1. 2014. V průběhu celého svého vývoje se rozvod manželství postupně zformoval do dvou variant, které dnes označujeme jako rozvod se zjišťováním příčin rozvratu manželství (dnešní § 755 odst. 1 občanského zákoníku) a rozvod bez zjišťování příčin rozvratu manželství² (dnešní ustanovení § 757 občanského zákoníku). Do našeho právního řádu byly obě formy rozvodu manželství zavedeny až zákonem č. 91/1998 Sb., šlo o tzv. velkou novelu zákona o rodině.³

Celá oblast soukromého práva prošla zcela zásadní proměnou, a to k okamžiku nabytí účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku dne 1. 1. 2014. Jelikož občanský zákoník byl komponován jako komplexní soukromoprávní kodex obsahující prakticky celou soukromoprávní materii⁴, obsahuje dnes mimo jiné i většinovou oblast rodinného práva, samozřejmě včetně právní úpravy rozvodu manželství. Občanský zákoník tak zcela nahradil původní zákon o rodině z. č. 94/1963 Sb., ve kterém byla problematika rozvodu zakotvena v ustanoveních § 24 a násl. ZOR (rozvod bez zjišťování příčin rozvratu manželství byl upraven v § 24a ZOR). Členění NOZ je tematicky provedeno do pěti částí – obecná část, rodinné právo, absolutní majetková práva, relativní majetková práva a ustanovení společná, přechodná a závěrečná.⁵

¹ *Rozvodovost* [online]. czso.cz, [cit. 12. srpna 2014]. Dostupné na <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>>.

² v odborné literatuře se můžeme setkat i s označením nesporný rozvod, smluvený rozvod, dohodnutý rozvod atd. Více viz kapitola 1.1. Historický exkurz rozvodu manželství do účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³ ŠMÍD, Ondřej in ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 19-38.

⁴ Např. ale pracovní právo nebo oblast registrovaného partnerství zůstaly upraveny v samostatných zákonech.

⁵ „*Zákon pro život, zákon inspirovaný životem*“ [online]. obcanskyzakonik.justice.cz [cit. 12. srpna 2014]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/o-novem-obcanskem-zakoniku>>.

Název tématu této diplomové práce je: „Rozvod dle § 757 občanského zákoníku“. V této práci se ale nebudu věnovat pouze tomuto jedinému ustanovení zákona, ale celé řadě dalších, jež s rozvodem manželství bez zjišťování příčin jeho rozvratu nutně souvisejí. Cílem mé práce bylo poskytnout ucelený pohled na problematiku tzv. nesporného rozvodu, a to v takovém rozsahu, aby si čtenář dokázal představit, co vše je pod termín „nesporný rozvod manželství“ nutné zařadit. Práce se zaměřuje na průřez celou problematikou a snaží se zachytit všechny aspekty a možné problémy, které s rozvodem souvisejí, ovšem jen v dikci hmotného práva, tzn. pouze dle právní úpravy občanského zákoníku. Ovšem i procesní úprava zaznamenala velké změny. V účinnost dne 1. 1. 2014 vešel zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, který nově upravuje v hlavě páté celé řízení ve věcech rodinných. Procesní úprava rozvodu manželství ale v této práci zpracována není, jelikož vzhledem k nové právní úpravě, celému průběhu změn a vývoji, ke kterým v souvislosti s nabytí účinnosti zákona o zvláštních řízeních soudních došlo, by tato práce enormně přesáhla rozsah, který je pro diplomovou práci povolen. Dá se i konstatovat, že procesní úprava rozvodu manželství by ani neodpovídala názvu a zadání této práce. Z tohoto důvodu se domnívám, že nebylo vhodné procesní úpravu rozvodu manželství ve světle dnešní právní úpravy ZŘS zpracovat v této práci.

Jelikož se dnešní právní úprava rozvodu manželství v občanském zákoníku od původní úpravy zákona o rodině příliš nemění (občanský zákoník úpravu § 24a ZOR prakticky převzal), byla odborná literatura vážící se k rozvodu manželství dle zákona o rodině mým hlavní výchozím a inspiračním zdrojem. Změny, které NOZ v oblasti nesporného rozvodu přinesl, jsou pouze formulačního typu. Podstatné znaky obou typů rozvodů byly úplně zachovány.⁶ S rozvodem bez zjišťování příčin rozvratu manželství se setkáváme od roku 1998, takže je v právním řádu zakotven již šestnáct let. Proto je zcela logické, že k tomuto institutu najdeme množství literatury, přes monografie, odborné články, komentáře, soudní judikaturu, internetové zdroje atd. Množství této materie bylo tak velké, že mnoho zdrojů se doslova překrývalo, jelikož na většinu položených otázek odpovídaly prakticky totožně. Z tohoto důvodu jsem uváděla a pracovala zejména se zdroji, které na daný problém reagovaly z mého pohledu nejlépe. Je ale nutné podotknout, že téma mé práce se vztahuje na novou právní úpravu rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu dle NOZ, ovšem komparaci původního § 24a ZOR a dnešního § 757 NOZ se

⁶ NOVOTNÁ, Věra. Rodinné právo v novém občanském zákoníku (1.). *Právo a rodina*, 2014, č. 1, s. 5.

vyhnout nedalo, jelikož jak je uvedeno výše, občanský zákoník dikci § 24a ZOR převzal a sporné aspekty jen zpřesnil.

S přijetím a následnou účinností NOZ začala odborná veřejnost na novou právní úpravu velmi rychle reagovat a již dnes máme k dispozici celou řadu odborných publikací, jež zpracovávají jednotlivé právní instituty občanského zákoníku. Ale dle mého názoru rozvod bez zjišťování příčin rozvratu manželství ve světle nových odborných publikací tak intenzivně zasažen nebyl, možná i proto, že u něj tolik významných změn nenajdeme. V tomto směru jsem u § 757 NOZ vycházela zejména z důvodové zprávy k NOZ, komentáře k NOZ a z publikací, jež nová ustanovení zákona již zpracovávala.

Jak již bylo výše řečeno, rozvod manželství prošel dlouhým vývojem, než dospěl do dnešní podoby a dnešních forem. Historickému vývoji se věnuje celá první kapitola této práce, a to od úplných prvopočátků, kdy jsme se s rozvodem (tehdy správným termínem byla rozluka manželství) mohli v Evropě a na území našich zemí setkat, až po zásadní mezník pro celou oblast soukromého práva – účinnost nového občanského zákoníku ke dni 1. 1. 2014.⁷

Druhá kapitola zpracovává rozvod bez zjišťování příčin rozvratu manželství v celé jeho šíři. Nejdříve je v úvodu vylíčen obecný výklad a seznámení se s tímto institutem. Dále jsou rozebrány předpoklady, jednotlivé podmínky a kritéria tohoto rozvodu. Zde práce upozorňuje na odlišnosti nové právní úpravy od staré a poskytuje náhled, jaké kroky vedly zákonodárce k provedeným změnám. Zpracovány jsou i názory odborné veřejnosti, které byly k dnešnímu dni dostupné. Tato kapitola upozorňuje na další ustanovení zákona, jež jsou v širších souvislostech důležitá.

Není ani možné vynechat téma rozvodu manželství s nezletilými dětmi, jelikož dnes se manželské páry mající nezletilé děti rozvádějí zcela běžně. Této problematice je věnována celá třetí kapitola. Je opět kladen značný důraz na zájmy nezletilého dítěte pro úpravu poměrů pro dobu po rozvodu a stejně tak zůstaly opatrovnické řízení a řízení o rozvod manželství odděleny.

V návaznosti na kapitulu třetí následuje poslední čtvrtá kapitola, která se zabývá překážkami rozvodu manželství (tzv. tvrdostní klauzuli najdeme v § 755 odst. 2 NOZ) a doplňuje tak kapitulu předešlou. Ovšem z pohledu tzv. tvrdostí klauzule se kapitola

⁷ ŠMÍD, Ondřej in ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 19-38.

zaměřuje zejména na ochranu poskytovanou nezletilému dítěti, které není plně svéprávné - § 755 odst. 2 písm. a) a na zvláštní důvody zájmu nezletilého, dle kterých manželství nemůže být rozvedeno. Trvdostní klauzule poskytuje ještě další ochranu, a to manželovi, jež se na rozvratu manželství převážně nepodílel a kterému by rozvodem byla způsobena zvlášť závažná újma (§ 755 odst. 2 písm. b), ovšem tuto část ochrany není možné pro rozvod dle § 757 NOZ použít.⁸ Proto je trvdostní klauzule na ochranu manžela zpracována v této kapitole pouze okrajově.

Tato práce je zpracována dle právního stavu ke dni 14. srpna 2014.

⁸ ŠMÍD, Ondřej in ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 59-60.

1. Historický vývoj rozvodu manželství na území českých zemí

1.1 Historický exkurz rozvodu manželství do účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Rozvod manželství jako každý jiný právní institut prošel určitým vývojem, stejně jako celá oblast rodinného práva, než bylo dosaženo dnešní podoby právní úpravy. Prapůvodem dnešního rozvodu byla v evropských státech rozeznávána rozluka manželství, jež můžeme považovat za dnešní institut rozvodu, a dále také rozvod manželství od stolu a lože. Rozvod manželství od stolu a lože byl založen na principu, kdy manželům bylo dovoleno žít odděleně, ale manželství i nadále formálně trvalo. Pouze rozluka měla charakter trvalého zrušení manželství za života manželů.⁹

Od 16. století bylo celé rodinné právo na našem území pod značným vlivem katolické církve (kanonického práva), což znamenalo, že jediný možný zákonný způsob uzavření sňatku byl církevní sňatek. Tridentským koncilem byla roku 1563 prohlášena nerozlučitelnost a svátost manželství, což bylo považováno za dogma.¹⁰ A z tohoto důvodu byla rozluka u církevních sňatků nemyslitelná, jelikož katolická církev byla jako jediná instituce nadána výlučnou pravomocí k rozhodování ve všech otázkách manželství a rodinných záležitostech, stejně tak i v jeho zákonodárství.¹¹ K zániku manželství mohlo dojít buď prohlášením za neplatné, smrtí jednoho z manželů, rozlukou nebo prohlášením jednoho manžela za mrtvého - dále se budu zabývat pouze rozlukou, jelikož ta je jako jediný způsob ukončení manželství za života manželů z pohledu mého tématu důležitá. Ovšem rozluka byla pro katolíky naprosto nemyslitelná (až do roku 1919, kdy byla přijata manželská novela), byl možný pouze rozvod od stolu a lože. Na příklad pro židy byla důvodem rozvodu vůle manžela, cizoložství manželky nebo dohoda manželů, avšak evangelíci ukončit manželství dohodou nemohli.¹²

Postupem času docházelo i v této oblasti církevního monopolu pravomocí ve věcech manželských k určitému vývoji a změnám. Tyto změny můžeme sledovat především v narůstající intenci legislativní a mocenské úlohy státu, jako suverénního vykonavatele

⁹ RAVANDOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva. Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 60.

¹⁰ RADVANOVÁ, Senta. *Manželství a rodina v ČSSR*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1964, s. 80-82.

¹¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana in HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: MU Doplněk, 2006, s. 22.

¹² MALÝ, Karel in MALÝ, Karel a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 283-284.

státní moci zejména v zákonodárství, tak i v soudnictví. Prvním takto zlomovou reformou byl tzv. manželský patent vydaný Josefem II. dne 16. 1. 1783, patent č. 117 Sb., který odňal věci manželské církevním soudům a prohlásil tak manželství za věc ryze občanskoprávní. V tomto pojetí byly základní aspekty manželského práva ponechány i v Obecném občanském zákoníku (dále jen ABGB), jež byl na našem území přijat v roce 1811 a nabyl účinnosti roku 1812.¹³

„Roku 1855 byl vydán Římský konkordát, jímž bylo 1. 1. 1857 obnoveno pro katolíky panství církevní ve věcech manželských. Působnost občanského práva pro katolíky byla zastavena, pravomoc v těchto věcech byla přenesena na soudnictví církevní a zavládlo zase nerušeně právo církevní, jak tomu bylo před prvními náběhy, učiněnými reformami tereziánskými a josefinskými.“¹⁴ Dá se říci, že tato úprava byla krokem zpět vzhledem k pokrokové úpravě ABGB.

Zákon č. 47 ř. z. ze dne 25. 5. 1868 přinesl další obrat, jelikož došlo k návratu k občanskému právu, a to zejména uvedením v platnost II. hlavu ABGB, kterou bylo obnoveno občanské soudnictví a katolíci byli v manželských záležitostech opět podrobeni občanskému právu. Dále tento zákon zavedl civilní manželství jako formu výpomocnou pro všechna nekatolická náboženská vyznání pro případ, kdyby duchovní orgán odmítal účast na takovémto obřadu z důvodů, jež občanské právo neuznává.¹⁵

Zcela zásadní právní úpravou na území našeho dnešního státu byla kodifikace rakouského Obecného zákoníku občanského roku 1811, jež nabyl účinnosti 1. 1. 1812. Obecný zákoník občanský rozeznával práva osobní a jejich součástí bylo právo rodinné, od kterého se pak ještě rozeznávalo právo manželské. V oblasti manželského práva byly formulovány vztahy mezi manžely osobní a majetkové, právní vztahy dětí a rodičů, poručenství a adopce.¹⁶

Samotný zákoník vydržel na našem území bez velkých změn a novelizací po velmi dlouho dobu více než jednoho století. Rozvod od stolu a lože se uplatňoval v manželstvích, ve kterých se možnost zrušení manželství odvíjela od konfesní příslušnosti manželů, což v těchto případech znamenalo nemožnost rozluky. Tedy katolická manželství byla nerozlučitelná ve státech, které tuto koncepci akceptovali. Stejně tak tomu bylo i v českých zemích a prvorepublikovém Československu až do roku 1919, kdy byla přijata velmi

¹³ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské díl IV. Právo rodinné*. 3. vydání. Praha: Všeherd, 1936, s. 4-5.

¹⁴ SVOBODA, Emil. *Rodinné právo Československé*. 1. vydání. Praha: Československý kompas, 1946, s. 13.

¹⁵ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské díl IV. Právo rodinné*. 3. vydání. Praha: Všeherd, 1936, s. 5.

¹⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠMÍD, Ondřej in DVOŘÁK, Jan, MALÝ, Karel a kol. *200 let všeobecného občanského zákoníku*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 429.

důležitá novela tzv. manželská novela, zákon č. 320/1919 Sb.¹⁷ Nutno podotknout, že Obecný občanský zákoník rozeznával dva druhy ukončení manželství, a to rozluku (tak jako dnešní rozvod) a pojem rozvod, jež měl charakter pouhé odluky či separace manželů (jako rozvod od stolu a lože). Ovšem ABGB ještě neupravoval případ ukončení manželství vzájemnou dohodou obou manželů.¹⁸

Zákon č. 320/1919 Sb., tzv. manželská novela, byla velmi důležitým mezníkem, který se významně podepsal na vývoji manželského práva a novelizaci obecného zákoníku občanského, a to zejména v oblastech uzavírání manželství, rozluky a překážkách manželství. Tato novela odstranila veškeré rozdíly, které vyplývaly z náboženské příslušnosti manželů v právu manželském a došlo k jeho sjednocení (viz. § 25 manželské novely).¹⁹ „Novela pro celé tehdejší území českých zemí zavedla fakultativní sňatek civilní a rozluku, jako právní způsob zrušení manželství za života manželů soudem. Šlo o významný krok směrem k modernizaci tehdejšího československého práva soukromého. Zejména bylo manželství oproštěno od vlivu církve katolické (sekularizace), totiž zrušením zákazu rozluky u katolického manželství (právní vývoj této otázky byl dovršen v Evropě až začátkem sedmdesátých let v Itálii a v devadesátých letech v Irsku).“²⁰ Tato novela zavedla zejména kasuistický pohled na důvody rozluky, jež byly zcela absolutního rázu jako např.: cizoložství, opustil-li jeden svého manžela zlomyslně, ukládal-li jeden z manželů o život druhého, vedl-li zhýralý život, atd., ale uváděla i relativní důvody, kterými byl nepřekonatelný odpor, byl-li jeden z manželů odsouzen na nejméně 3 léta do žaláře a hluboký rozvrat vztahů mezi manželi (více viz § 13 zákona č. 320/1919 Sb.)²¹

Ovšem i po přijetí této manželské novely stále nebyla možná „dobrovolná“ rozluka manželů (tak jak dnes známe tzv. nesporný rozvod), aniž by soud nezkoumal příčiny tohoto rozpadu manželství. Zákonem byly připuštěny pouze dvě varianty rozluky, a to žádost rozluky shodnou vůlí obou manželů (na základě jediného důvodu dle § 13 písm. i –

¹⁷ RAVANDOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva. Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 60.

¹⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠMÍD, Ondřej in DVOŘÁK, Jan, MALÝ, Karel a kol. *200 let všeobecného občanského zákoníku*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 431.

¹⁹ Tamtéž s. 435.

²⁰ RADVANOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva. Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 7.

²¹ absolutní důvody jsou uvedeny v § 13 písm. a) až g), kromě písmena b); relativní důvody jsou pak v § 1 písm. b, h, i zákona č. 320/1919 Sb. Více viz SEDLÁČEK, Jaromír in ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír a kol. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. 1. díl*. Reprint původního vydání. Praha: ASPI, 2002, s. 629-643.

nepřekonatelný odpor²²) a druhá možnost – manželství bylo zrušeno na žádost jednoho z manželů, bez ohledu na vůli manžela druhého.²³

I procesní stránka věci byla poměrně složitá, jelikož mnohdy bylo nejdříve nutné žalovat rozvod od stolu a lože a až následně žalovat samotnou rozluku.²⁴

Takto byly rozluka a rozvod do stolu a lože v Obecném zákoníku občanském ponechány ve stejné podobě v platnosti až do roku 1950, kdy byl přijat nový zákon o právu rodinném. V prosinci roku 1949 byl přijat nový zákon č. 265/1949 Sb., zákon o právu rodinném (dále jen ZPR), který nabyl účinnosti dne 1. 1. 1950, jež přinesl zejména zjednodušení hmotně právní úpravy rozvodu. Zákon o právu rodinném upustil od další právní úpravy rozvodu od stolu a lože a nadále se pro zrušení manželství používá již jen pojmu „rozvod“ místo původního pojmu „rozluka“. Přijetím zákona o právu rodinném došlo v právní úpravě rozvodu k další změně, což v praxi znamenalo upuštění od taxativních rozvodových důvodů, tedy upuštění od kasuistického přístupu. Za právní důvod rozvratu manželství byl považován kvalifikovaný rozvrat, jinými slovy rozvrat objektivně hluboký a trvalý.²⁵

Taktéž zde byl nově upraven právní pojem viny, který souvisel se zaviněním rozvratu manželství jedním z manželů. Právní význam viny měl značný dopad na toho z manželů, který rozvrat zavinil „výlučně“ a to z toho důvodu, že bez souhlasu druhého „nevinného“ manžela bylo nemožné toto manželství soudně rozvést. Význam viny byl pro úpravu 50. let minulého století řekněme zásadní, jelikož takto mohla být dle dikce zákona vina pojata do výroku soudního rozhodnutí (§ 31 odst. 1). Od tohoto výroku mohlo být upuštěno, souhlasnou žádostí obou manželů (§ 31 odst. 2 ZPR).²⁶

Zákonem o právu rodinném došlo vlivem totalitní moci zcela k separaci práva rodinného od práva občanského, tedy právo rodinné existovalo jako samostatný právní obor vedle práva občanského a bylo upraveno samostatným zákonem. Toto oddělení bylo výsledkem socialistického nahlížení na systematizaci práva, jelikož nerozlišovalo právo

²² Souhlas druhého manžela k žalobě o rozluku manželství z důvodu § 13 písm. i) zákona č. 320/1919 Sb., tedy hlubokého rozvratu, byl nutným materiálním předpokladem žaloby. Viz SEDLÁČEK, Jaromír *in* ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír a kol. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. 1. díl.* Reprint původního vydání. Praha: ASPI, 2002, s. 639.

²³ SVOBODA, Emil. *Rodinné právo Československé.* 1. vydání. Praha: Československý kompas, 1946, s. 46-47.

²⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana *in* HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo.* 3. vydání. Brno: MU Doplněk, 2006, s. 23-24.

²⁵ RADVANOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva. Instituty rodinného práva.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 60.

²⁶ Tamtéž s. 60.

soukromé a právo veřejné, ale nahlíželo na dělení práva z pozice tzv. specifík společenských vztahů.²⁷

„Krátko po vydání zákona o právu rodinném došlo k vydání diskriminačního zákona o uzavírání manželství s cizinci (zák. č. 59/1952 Sb.). Podle toho zákona k uzavření manželství s osobou, která neměla československé státní občanství, se vyžadoval souhlas ministerstva vnitra nebo orgánu jím pověřeného. Bez tohoto souhlasu manželství nevzniklo (šlo by o tzv. zdánlivé manželství). Zák. č. 59/1952 Sb. byl zrušen teprve novým zákonem o rodině v roce 1964.“²⁸

Dalším významným mezníkem byla šedesátá léta, v nichž bylo provedeno mnoho rekodifikací. Došlo ke změně dopadu „výlučné viny“ manžela, který rozvod požadoval a s nímž nevinný manžel nesouhlasil. Takto se stalo zákonným opatřením č. 61/1955 Sb., o změně předpisů o rozvodu.²⁹ Jelikož nemožnost rozvodu bez souhlasu nevinného manžela způsobovala v praxi mnohá tzv. mrtvá manželství, která neplnila svůj společenský účel. Takže došlo ke zmírnění absolutní ochrany nevinného manžela (§ 30 odst. 4 ZPR), tím že výjimečně bylo možné povolit rozvod manželství i bez souhlasu tohoto nevinného manžela za podmínek, že manželé spolu již dlouhou dobu nežili a byl zde dán vážný společenský zájem.³⁰

Další velkou změnou šedesátých let bylo vedle přijetí občanského zákoníku (zákon č. 40/1964 Sb., OZ) a také přijetí zákona o rodině č. 94/1963 Sb., jež nahradil zákon o právu rodinném z roku 1949 a který byl účinným zákonem do 31. 12. 2013.

Zákon o rodině prakticky představoval spíše velkou novelu dosavadního zákona o právu rodinném, která ovšem byla přijata jako nový zákon.³¹ Došlo ke zjednodušení hmotně právních předpokladů rozvodu, a to zejména objektivizací rozvodových důvodů. Byl již zcela odstraněn institut zavinění rozvratu manželství jedním z manželů, takže se již dále nezjišťovalo, který z manželů rozvod zavinil (až do roku 1998). I tak soud obligatorně zjišťoval příčiny rozvodu a musel je uvést v odůvodnění svého rozhodnutí (§ 25 ZOR ve znění do novely 91/1998 Sb.).³² Také se již setkáváme s propojením s občanským

²⁷ RADVANOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva. Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 7.

²⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana in HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: MU Doplněk, 2006, s. 26.

²⁹ ČEŠKA, Zdeněk. *Československé rodinné právo*. 1. vydání. Praha: Panorama, 1985, s. 69.

³⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana in HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: MU Doplněk, 2006, s. 26.

³¹ Tamtéž s. 30.

³² ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠMÍD, Ondřej in DVOŘÁK, Jan, MALÝ, Karel a kol. *200 let všeobecného občanského zákoníku*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 444.

zákoníkem, na rozdíl od úplně separace právní úpravy v roce 1950, a to prostřednictvím § 104 (subsidiární použití občanského zákoníku) a § 105, který odkazuje na úpravu společného jmění manželů v občanském zákoníku.³³

V tomto zákoně se objevují dva pojmy, jež je nutné rozlišovat, a to rozvod a rozvrat manželství. „Rozvod manželství je právním prostředkem zrušení manželství za života manželů. Rozvrat manželství můžeme definovat jako určitý stav vztahů manželů – je to širší společenský jev, který především v souvislosti s rozvodem nabývá i zásadní právní význam. Počet rozvodů, jenž soudy vysloví za určitá období (např. jeden rok) jsou jen počtem rozvrácených zrušených manželství, úplný obraz o počtu rozvrácených manželství však nedávají.“³⁴

Co se týče procesní úpravy, je zcela nutné uvést zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (OSŘ), který nabyl účinnosti 1. 4. 1964 a který nahradil občanský soudní řád z roku 1950. Zde bych zejména uvedla úpravu § 70-72, dle kterých obligatorně probíhalo smírčí řízení mezi manžely, jako určitá „předfáze“ která předcházela samotnému rozvodovému řízení.³⁵ Obligatorní smírčí řízení vydrželo v zákonné úpravě pouze do přijetí novely občanského soudního řádu z roku 1973, jež byla provedena zákonem č. 49/1973 Sb. Novela povinnost smírčího řízení zrušila. K této změně došlo především proto, že se postupem času smírčí řízení stalo příliš formálním a stejně tak nebylo vhodné stavět soudce do pozice manželského poradce.³⁶

Přijetím zákona č. 91/1998 Sb., který novelizoval ZOR, došlo ke zlepšení právní úpravy rozvodu, a to zejména ve třech oblastech. Zaprvé novela zavedla možnost rozvodu po vzájemné dohodě manželů, byla zavedena tzv. tvrdostí klauzule u sporného rozvodu, kterou byla navýšena ochrana manžela, jež se brání rozvodu a v poslední řadě, došlo k posílení ochrany nezletilého dítěte při rozvodu manželství.³⁷

Tedy do našeho právního řádu bylo s účinností od 1. 8. 1998 vedle rozvodu, který je podmíněn kvalifikovaným rozvratem manželství, zavedeno nové ustanovení § 24a ZOR o tzv. nesporném rozvodu (možno se v teorii shledat také s pojmy smluvený rozvod, rozvod

³³ RADVANOVÁ, Senta in KNAPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné* 3. 4. vydání. Praha: ASPI, 2007, s. 14.

³⁴ RADVANOVÁ, Senta. *Manželství a rodina v ČSSR*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1964, s. 91-92.

³⁵ RADVANOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva. Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 61.

³⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana in HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství*. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 69.

³⁷ RADVANOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva. Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 62.

bez zjišťování příčin rozvratu manželství, rozvod za „10 minut“³⁸, zjednodušený či konsensuální rozvod, atd.). Ustanovení § 24a ZOR upravovalo případy, kdy se oba manželé na ukončení manželství vzájemně dohodnou, a při splnění zákonných podmínek došlo k naplnění vyvratitelné domněnky existence kvalifikovaného rozvratu manželství. Takže soud již nezkoumal příčiny rozvratu manželství, měl je za prokázané.³⁹

Samotnou dohodu manželů můžeme uvést jako první předpoklad rozvodu manželství, ale bylo zde nutno splnit ještě několik dalších podmínek dle § 24a ZOR. Těmito podmínkami byly: dohoda o vypořádání vzájemných majetkových vztahů pro dobu po rozvodu, práva a povinnosti společného bydlení, úprava případné vyživovací povinnosti a podpisy na těchto smlouvách musejí být úředně ověřeny. Dále pravomocné rozhodnutí soudu o schválení dohody o úpravě poměrů nezletilých dětí po dobu po rozvodu (tuto podmínku nenajdeme v § 24a ZOR, ale v ustanovení § 25 ZOR, ovšem bez této dohody bylo nemyslitelné manželství rozvést). Současně s těmito podmínkami musí být splněny ještě objektivní podmínky týkající se doby - manželství muselo trvat alespoň po dobu jednoho roku a manželé musejí žít odděleně minimálně šest měsíců. Jako poslední bylo nutné, aby se druhý z manželů připojil k žalobě o rozvod manželství.⁴⁰

Novela č. 91/1998 Sb., jak je uvedeno výše, zavedla vedle nesporného rozvodu i tzv. tvrdostní klauzuli a také zvýšila ochranu nezletilých dětí při rozvodovém řízení. Zvýšená ochrana dítěte spočívala zaprvé v oddělení rozvodového řízení a řízení péče o nezletilé děti po dobu po rozvodu a zadruhé v nemožnosti rozvést manželství, bylo-li by to v rozporu se zájmem nezletilého dítěte manželů, jež by byl dán zvláštními důvody. Manželství nebylo možné rozvést do okamžiku, než nabyl právní moci rozsudek opatrovnického soudu o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu.⁴¹ O úpravě poměrů k nezletilým dětem rozhodoval samostatně soud péče o nezletilé. Toto řízení upravovalo práva a povinnosti rodičů vůči dítěti a neméně tak, kterému z rodičů bude dítě svěřeno do výchovy a jak mají oba rodiče přispívat na výživu dítěte, viz § 26 ZOR.⁴²

³⁸ Tento termín požila i Dvořáková Závodská, která příkladem z praxe uvádí, že po dobu pouhých desíti minut trvalo celé rozvodové stání její klientky. Viz DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Rozvod „za 10 minut“. *Rodinné právo*, 1998, č. 0, s. 16.

³⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta, ŠMÍD, Ondřej in DVOŘÁK, Jan, MALÝ, Karel a kol. *200 let všeobecného občanského zákoníku*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 446-447.

⁴⁰ Tamtéž s. 447

⁴¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana. Rozvod manželství. *Rodinné právo*, 1999, č. 1, s. 5-6.

⁴² HRUŠÁKOVÁ, Milana in HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: MU Doplněk, 2006, s. 126.

1.2 Právní úprava rozvodu manželství od účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Dnes je zcela zásadním mezníkem v oblasti soukromého práva datum 1. 1. 2014, kdy nabyl účinnosti nový občanský zákoník, zák. č. 89/2012 Sb., jehož smyslem a účelem je vytvoření uceleného souboru soukromoprávních vztahů, jako kodexu kontinentálního typu.⁴³ Nový občanský zákoník vychází zejména z našich demokratických tradic, odloučení se od socialistického právního světa a navázání na principy a zásady středoevropského soukromého práva. Zásadním inspiračním zdrojem byl rakouský Obecný zákoník občanský s ohledem na moderní vývoj evropských soukromoprávních zákoníků.⁴⁴

Nový občanský zákoník (dále jen NOZ) jako kodex do sebe pojímá skoro celou soukromoprávní materii,⁴⁵ mimo jiné i většinovou právní úpravu rodinného práva a nahrazuje tak od 1. 1. 2014 zákon o rodině. Zákoník je strukturován do pěti částí, kdy část druhá je věnována rodinnému právu (konkrétně § 655 - § 975). Právní úprava zániku manželství je obsažena v části druhé, hlavy první, dílu pátém, oddílu prvním, ovšem rozvod manželství je konkrétně upraven § 755 až § 758.

Právní úprava rozvodu manželství v NOZ se od dosavadní úpravy v ZOR příliš nemění, jedná se převážně o změny formulačního typu. Jediným možným rozvodovým důvodem zůstává i nadále kvalifikovaný rozvrat manželství, tj. hluboký, trvalý a nenapravitelný rozvrat, u kterého nelze očekávat, že manželské soužití bude obnoveno. Stejně jako byla zachována koncepce dvou forem rozvodu⁴⁶, a to rozvodu se zjišťováním příčin rozvratu manželství (dnes § 755 odst. 1 NOZ) a rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu manželství (dnes § 757 NOZ).⁴⁷

⁴³ Nový občanský zákoník reaguje na nežádoucí jevy a nutnost jejich změn, jež byly zjevné ve vývoji českého soukromého práva. Mezi tyto nedostatky můžeme zařadit zejména roztržičnost soukromoprávních vztahů do jednotlivých právních předpisů (např. zákon o rodině, obchodní zákoník atd.) a socialistické pojetí občanského zákoníku, zák. č. 40/1964 Sb., jež byl účinným předpisem do 31.12.2013. Zdroj: „*Zákon pro život, zákon inspirovaný životem*“ [online]. občanskyzakonik.justice.cz [cit. 15. února 2014]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/o-novem-obcanskem-zakoniku>>.

⁴⁴ *Moderní úprava tradičního a vyzkoušeného* [online]. Obcanskyzakonik.justice.cz [cit. 15. února 2014]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/obecna-cast/obecne>>.

⁴⁵ NOZ ruší více než 100 právních předpisů, mimo jiné i zákon o rodině, obchodní zákoník, zákon o sdružování občanů atd. Ovšem příkladem pracovní právo a oblast právní regulace registrovaného partnerství zůstaly upraveny v samostatných zákonech.

⁴⁶ Lze se setkat s názorem, že formy rozvodu jsou tři, jelikož mezi rozvod sporný a nesporný může být řazen i rozvod s tvrdostí klauzulí dle § 755 odst. 2 NOZ. Viz JIRSA, Jaromír. *Nová úprava rozvodového řízení účinná od 1.1.2014* [online]. pravni prostor.cz [cit. 12. srpna 2014]. Dostupné na <<http://www.pravni prostor.cz/clanky/rekodifikace/nova-uprava-rozvodoveho-rizeni-ucinna-od-1-1-2014>>.

⁴⁷ ZUKLÍNOVÁ, Michaela in ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 329.

Na závěr historického vývoje bych chtěla zmínit, že NOZ se nevydal cestou tzv. advokátního nebo administrativního rozvodu, se kterým se můžeme setkat v některých evropských státech jako např. v Dánsku, Norsku, Portugalsku, Rusku a Nizozemí. „Jde o případ rozvodu manželství, kdy je po splnění daných podmínek (zejména neexistence nezletilých dětí) pro rozvod manželství kompetentní správní orgán (možný i matriční úřad), případně tento orgán pouze bere na vědomí shodnou vůli manželů o tom, že manželství má být rozvedeno, a konstatuje, že jsou předloženy smlouvy upravující právní následky rozvodu. Manželství zaniká zápisem do matriky.“⁴⁸

Jak uvádí Ládová a Šmíd cesta prostřednictvím administrativního rozvodu by mohla být jedním z budoucích možných řešení, jak odlehčit zahlcenému českému soudnictví. Jelikož by došlo k částečnému přesunu této kategorie rozvodů na nesoudní orgány a tím k ulehčení práce soudcům a k úsporám jak finančním tak časovým.⁴⁹

Jako příklad doslova „bleskového“ administrativního rozvodu bych chtěla zmínit nizozemskou úpravu, která od roku 2001 umožňuje přeměnu manželství na registrované partnerství. Bleskovost je zde proto, že registrované partnerství je možné zrušit bez soudní ingerence. Manželé tak zažádají matrikáře o transformační list, dojde k přeměně manželství na registrované partnerství a pak k jeho následnému zániku. Tato možnost představuje dosud nejrychlejší způsob rozvodu manželství v celé Evropě.⁵⁰ Domnívá se, že tento způsob je značně kuriózní.

České zákonodárství by mohlo hledat vodítka pro tuto možnou právní úpravu v tzv. Principech („Principles of European Family Law Regarding Divorce and Maintenance Between Formes Spouses“), jež vydala Komise pro evropské právo (Comission on European Family Law“). Tyto principy jsou ale pouze doporučujícím předpisem, jak dostat harmonizace právní úpravy v Evropské unii. Principy jsou děleny na dvě části, z nichž v první je věnována rozvodu a ta druhá vyživovací povinnosti mezi rozvedenými manželi. Dalšími inspiračními zdroji by také mohly být právní úpravy výše zmíněných evropských států.⁵¹

Pokud shrneme vývoj právní úpravy zániku manželství je zcela na místě konstatovat, že postupně docházelo k jeho zásadnímu zjednodušení. Jednotlivé novelizace v oblasti

⁴⁸ LÁDOVÁ, Pavla, ŠMÍD, Ondřej, in ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 61.

⁴⁹ Tamtéž s. 62.

⁵⁰ Tamtéž s. 64.

⁵¹ Tamtéž s. 62-63.

rodinného práva přinášely větší či menší zjednodušení pro oblast manželského práva, a to v takovém rozsahu, že české manželské právo v oblasti zániku manželství za života obou manželů můžeme řadit mezi jedno z nejjednodušších v Evropě.⁵²

V následujících kapitolách bych se již konkrétně chtěla věnovat rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu manželství dle § 757 NOZ a problematice s ním spojenou.

⁵² ŠMÍD, Ondřej in ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 38.

2. Rozvod bez zjišťování příčin rozvratu manželství dle zákona č. 89/2012, Sb., občanský zákoník

2.1 Obecně o rozvodu manželství dle NOZ

Rozvodu manželství jsou v NOZ věnovány § 755 až § 758, ale je nutné uvést, že tato ustanovení nejsou jediná, která s rozvodem manželství souvisí, jelikož následky zániku manželství dopadají do práv a povinností rozvedených manželů. Nalezneme je v dalších ustanoveních části druhé, hlavy první, dílu pátém, oddílu třetím v § 759 až 770 NOZ, pod názvem „Následky zániku manželství“. Mezi tyto následky zákon řadí: změnu příjmení rozvedeného manžela, výživné rozvedeného manžela, majetkové povinnosti a práva při zániku manželství a bydlení po zániku manželství.⁵³

Rozvod manželství byl dle ZOR jediným možným způsobem, jak mohlo manželství zaniknout za života obou manželů. Ovšem dnes s právní úpravou nového občanského zákoníku jsou již možné dva způsoby zániku manželství za života obou manželů, a to nadále rozvod manželství a nově i změna pohlaví jednoho z manželů.⁵⁴ Dále se již změnou pohlaví jednoho z manželů jako způsobu zániku manželství vzhledem k zaměření mé práce věnovat nebudu.

Jak již bylo zmíněno výše, právní úprava rozvodu v novém občanském zákoníku je prakticky totožná s právním pojetím rozvodu v zákoně o rodině, ovšem na některých místech se setkáme s doplněním nebo zpřesněním předešlé zákonné dikce, a to zejména u dříve problematických aspektů rozvodu (o tomto bude pojednáno níže).⁵⁵ I dnes je rozvodové řízení založené na jediném možném rozvodovém důvodu, jímž je tzv. kvalifikovaný rozvrat manželství a stejně tak byla zachována koncepce dvou forem rozvodu manželství. Rozdíl obou variant rozvodů spočívá v tom, zda je soudem zjišťován

⁵³ ŠMÍD, Ondřej in ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 56.

⁵⁴ Ustanovení § 29 NOZ reaguje na sociální a společenský vývoj společnosti a s tím i související potřebu přizpůsobení se takovýmto případům prostřednictvím právní úpravy. Změna pohlaví nemá vliv na osobní stav člověka, ale dikce § 29 odst. 2 říká, že dochází k zániku manželství. Důvodová zpráva k NOZ uvádí, že praxe je taková, že zdravotnická zařízení nepřístupují ke změně pohlaví ženatých či vdaných osob aniž by manželství v těchto případech byla rozvedena a poměry k dětem uspořádány. Ale velký význam má tohle ustanovení pro případy, kdy ke změně pohlaví dojde mimo území České republiky, kdy je tedy zcela na místě pamatovat na tyto případy a výslovným zákonným ustanovením je upravit. Změna pohlaví jednoho z manželů má stejné právní důsledky jako rozvod manželství a přímo se odkazuje na obdobné použití ustanovení o právních následcích rozvodu. Viz ZUKLÍNOVÁ, Michaela in ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 81.

⁵⁵ NOVOTNÁ, Věra. Rodinné právo v novém občanském zákoníku (1.). *Právo a rodina*, 2014, č. 1, s. 5-6.

rozvrat manželství a existence jeho příčin nebo soud považuje důvod a příčiny rozvratu manželství za prokázané (tedy zda jde o rozvod tzv. sporný dle § 755 odst. 1 NOZ nebo tzv. nesporný dle § 757 NOZ).⁵⁶

2.1.1 Právní důvod rozvodu manželství

Zákoník v § 755 odst. 1 NOZ definuje jediný rozvodový důvod – tj. kvalifikovaný rozvrat manželství jako situaci, kdy je soužití manželů tak hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno, že nelze očekávat jeho obnovení.

Hluboký rozvrat manželství (jeho intenzita) je tak vážný, že manželství už není schopno plnit žádnou ze svých funkcí, jako např. manželé spolu nežijí, nevedou společnou domácnost, nemají se rádi, nepomáhají si, nejsou schopni společně vychovávat děti a vytvářet jim tak zdravé rodinné prostředí a není zde již žádná naděje na zlepšení toho stavu.⁵⁷

Dalším aspektem je zde trvalost rozvratu manželství, která vypovídá o délce doby, po kterou samotný rozvrat trvá (tato doba není nijak vázána na dobu, po kterou spolu manželé nežijí). Délka doby rozvratu zákonem není stanovena, může být u jednotlivých párů zcela individuální.⁵⁸

V neposlední řadě, nenapravitelnost tohoto rozvrácení, tedy nemožnost obnovení manželského soužití. Z okolností musí být zcela zřejmé, že manželé nemají v úmyslu se jakkoli usmířit nebo si prominout příčiny, jež vyústily v samotný rozvrat.⁵⁹

Samozřejmě tyto atributy rozvratu manželství mohou být u jednotlivých manželských párů vnímány velmi odlišně, s větší či menší intenzitou nebo odlišným dopadem do jejich vzájemných vztahů a manželství jako takového. Z tohoto důvodu může být v některých případech velmi komplikované rozvrat manželství prokázat, zejména pokud jde o případy,

⁵⁶ ŠMÍD, Ondřej in ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 57.

⁵⁷ FRANCOVÁ, Marie in DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana a kol. *Manželství a rozvody. Praktický návod jak problémy řešit a jak jim předcházet*. Praha: Linde, 2002, s. 71; JURČÍK, Radek. *Praxe rozvodového řízení. Rodinné právo*, 1999, č. 7, s. 3.

⁵⁸ v § 755 NOZ zákonodárce nevymezuje přesně dobu po kterou má rozvrat trvat, nýbrž ponechává posouzení přiměřenosti této doby na soudu, což zásadně odpovídá standardu evropského zákonodárství, zatímco Komise pro evropské právo rodinné žádá pouze jednoroční lhůtu. Není pochyb o tom, že bude žádoucí, aby se soudy vyšší instance k této otázce co nejdříve vyjádřily. Viz ZUKLÍNOVÁ, Michaela in ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 329.

⁵⁹ ŠMÍD, Ondřej in ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 45.

kdy jeden z manželů s rozvodem nesouhlasí, ať již pro zachování úplnosti rodiny, nebo je na druhém manželovi jinak závislý apod.⁶⁰

Rozvrat manželství je společenský jev, jehož základem je zásadní rozkol v osobních a vzájemných vztazích manželů, a to psychických, sexuálních, materiálních, soužití ve společné domácnosti, rozhodování o záležitostech rodiny apod. Ovšem je zcela na vůli každého z manželů, zda se pro rozvod manželství rozhodne.⁶¹

Kvalifikovaný rozvrat je objektivní, prokazatelná skutečnost, která se projevuje navenek a její pouhé subjektivní posouzení manžela nebo obou manželů není relevantní, proto jeho existenci a hloubku posuzuje nezávislý soud.⁶²

Soud je povinen dle § 756 NOZ⁶³ rozvrat a existenci jeho příčin zjistit. Jedná-li se o rozvod dle § 755 odst. 1 NOZ, tedy o rozvod se zjišťováním příčin rozvratu manželství, musí manžel, který podal návrh na rozvod, rozvrat manželství a jeho příčiny tvrdit a prokázat jej. Pak už je na soudu, aby se rozvratem a jeho příčinami zabýval v odůvodnění vyhovujícího rozhodnutí rozvodu tak, aby mohlo být těchto rozhodných skutečností případně využito při dalším rozhodování, a to o osobních a majetkových právech a povinnostech (vypořádání společného jmění manželů, rozhodování o bydlení nebo o výživném).⁶⁴ Ovšem v případě rozvodu manželství dle § 757 NOZ soud povinnost zjišťovat rozvrat manželství a jeho příčiny nemá, manželství je pak rozvedeno za předpokladu, že jsou splněny podmínky stanovené zákonem. Rozdílem od rozvodu dle § 755 NOZ tedy je, že pro nesporný rozvod postačí shodná tvrzení manželů existenci o rozvratu manželství, jež soud považuje za pravdivá. Jde pak o případ, kdy soud má zákonný důvod rozvratu manželství za prokázaný a nesporný.⁶⁵

Nutné je zde také podotknout, že z formulace ustanovení § 755 odst. 1 NOZ vyplývá, že manželství „*může*“ být rozvedeno, to znamená že, na rozvod manželství není právní nárok. Rozvrat musí být v řízení prokázán, pokud se tak nestane, manželství není možné

⁶⁰ FRANCOVÁ, Marie in DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana a kol. *Manželství a rozvody. Praktický návod jak problémy řešit a jak jim předcházet.* Praha: Linde, 2002, s. 71.

⁶¹ RADVANOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva. Instituty rodinného práva.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 62.

⁶² ZUKLÍNOVÁ, Michaela in KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné* 3. 4. vydání. Praha: ASPI, 2007, s. 63.

⁶³ Ustanovení § 756 NOZ: „Soud, který rozhoduje o rozvodu manželství, zjišťuje existenci rozvratu manželství, a přitom zjišťuje jeho příčiny, pokud dále není stanoveno jinak.“

⁶⁴ ZUKLÍNOVÁ, Michaela in ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem.* 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 329 - 330.

⁶⁵ ZUKLÍNOVÁ, Michaela in ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář.* Svazek II. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 229.

rozvést. U nesporného rozvodu musí soud dojít k závěru, že tvrzení manželů o rozvratu manželství jsou pravdivá.

2.1.2 Příčiny rozvratu manželství

Jak bylo uvedeno výše, rozvrat manželství je reálně existujícím stavem vzájemných osobních vztahů mezi manželi. Tento stav ale nenastane bez příčiny, a to ani ze dne na den. Působení příčin je velmi relativní v tom smyslu, že je nelze zobecnit na ty příčiny, které vždy rozvrátí manželství a na ty, před kterými manželství ob stojí. Hlediska vzájemných osobních vztahů muže a ženy jednotlivých manželských párů jsou zcela individuálními záležitostmi. Příčina, která z pohledu jedné osoby může být pro stav manželství považována za malichernou či nevýznamnou, u jiného manželského páru může vyvolat naprostou devastaci manželství, a posléze jeho rozpad.⁶⁶

V praxi bývají jako příčiny rozvratu manželství nejčastěji shledávány případy nevěry, alkoholismu, nesouladu v sexuálním životě manželů, neshody ve finančních otázkách, rozdílné povahové vlastnosti, rozdílné zájmy, jiné výchovné metody vůči dětem nebo až fyzické násilí.⁶⁷ V jednotlivých případech může za rozvratem manželství stát pouze jediná příčina, avšak v jiných může jít o jejich kumulaci. Tyto příčiny mohou být jak subjektivního rázu (např. nevěra, alkoholismus), tak i objektivního (neplodnost).⁶⁸ Je statisticky dokázáno, že je stále častěji uváděna jako příčina rozvratu manželství kategorie „rozdílnost povah, názorů a zájmů“ a „ostatní“, před konkrétní formulací příčin (např. výše uvedená nevěra, alkoholismus apod.) Rozdílnost povah, názorů a zájmů byla v roce 2012 příčinou rozvodu téměř třetiny mužů a žen a 16% připadalo na kategorii „ostatní“.⁶⁹

2.1.3 Rozvodovost v číslech

Český statistický úřad uvádí, že v roce 2012 bylo v České republice rozvedeno cca 26 000 manželství, což bylo o 1,7 tisíce méně než v roce 2011. Takto nízký roční počet rozvodů byl naposledy zaznamenán koncem 70. let 20. století. Změny v absolutním počtu rozvodů reflektují vývoj intenzity rozvodovosti a také se v nich odráží úroveň sňatečnosti z

⁶⁶ RADVANOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva. Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 62.

⁶⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo v aplikační praxi: rozvod, děti, výživné*. Praha: C. H. Beck, 2000, s. 5-6; FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 4-5.

⁶⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana in HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: MU Doplněk, 2006, s. 119.

⁶⁹ *Rozvodovost* [online]. czso.cz, [cit. 23. února 2014]. Dostupné na <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>>.

předchozích let. Krátkodobé výkyvy v počtu rozvodů bývají obvykle důsledkem připravovaných či realizovaných legislativních změn. Taková změna se projevila v poklesu počtu rozvodů, když nabyla účinnosti novela zákona o rodině (zákon č. 91/1998 Sb.)

Z celkového počtu rozvodů v roce 2012 se ze 72 % jednalo o první rozvod u obou manželů, u 11 % rozvedených dvojic se jednalo o oboustranně opakovaný rozvod, zbylých 17 % připadlo na kombinace, kdy se muž rozváděl poprvé a pro ženu to byl již další rozvod, nebo se muž rozváděl opakovaně a ze strany ženy to byl první rozvod, což bylo častější. Zastoupení mužů a žen, kteří se rozvádí opakovaně, se od počátku 90. let 20. století příliš nezměnilo. Okolo 80 % z celkového počtu rozvedených mužů (žen) v roce 2012 se rozvádělo poprvé. Návrh na rozvod podává ve dvou třetinách případů žena.

V relaci k počtu sňatků, ze kterých pocházela rozvedená manželství, se v roce 2012 snížila úhrnná rozvodovost, která udává, jaký podíl manželství by skončil rozvodem při zachování intenzit rozvodovosti podle délky trvání manželství v daném roce. V roce 2012 dosáhla úhrnná rozvodovost 44,5 %, což představuje další pokles z rekordní hodnoty 50 % v roce 2010, když v roce 2011 byla úhrnná rozvodovost 46 %. Před 20 lety byla úhrnná rozvodovost výrazně nižší – kdyby byla zachována tehdejší úroveň rozvodovosti, skončilo by rozvodem 34 manželství ze 100.⁷⁰

2.2 Rozvod manželství dle § 757 NOZ

Tzv. nesporný rozvod dle § 757 NOZ stejně jako dle předcházející právní úpravy § 24a ZOR představuje možnost řešení pro ty manželské páry, které jsou schopny se přes rozpory v manželství dohodnout na jeho ukončení, stejně tak i najít konsens v otázkách s rozvodem souvisejících.⁷¹ Nebo jak uvádí Hrušáková, nesporný rozvod poskytuje komplexní řešení všech právních následků s rozvodem spojených. Smyslem této právní úpravy je umožnit manželům důstojný rozvod s vyřešením právních následků ve vztahu k dětem či majetku. Tato varianta rozvodu může plnit a zastávat i prevenční funkci, jelikož poskytuje manželům možnost promyslet a zvážit následky rozvodu.⁷²

⁷⁰ Veškeré statistické údaje se vztahují k roku 2012. Viz *Rozvodovost* [online]. czso.cz [cit. 23. února 2014]. Dostupné na <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>>.

⁷¹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela in ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 330.

⁷² HRUŠÁKOVÁ, Milana in HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství*. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 79.

Právní úpravu rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu manželství nalezneme v § 757 NOZ.⁷³ Stejně jako v předešlé úpravě § 24a ZOR je tzv. nespornému rozvodu věnován pouze jeden paragraf, který má prakticky totožný obsah, dnes jen s několika změnami. Dle § 757 NOZ je možné manželství rozvést pouze za předpokladu splnění taxativních podmínek, jimiž jsou souhlas obou manželů s rozvodem, dohoda manželů o podstatných okolnostech zániku manželství, připojení se druhého manžela k návrhu na rozvod a předložení zákonem požadovaných dohod. Zde ještě musí přistoupit objektivní podmínky jako doba, po kterou manželství muselo trvat, a doba po kterou spolu manželé již nežijí.⁷⁴

Jak již bylo řečeno výše, rozvod dle § 757 NOZ je sice jednodušší a rychlejší formou rozvodu manželství, avšak i zde zákonodárce ponechává jasné mantinely, aby tak nedocházelo k ukvapeným a nerozvážným rozvodům manželství. Jak vyplývá z ustanovení § 655 NOZ manželství je trvalým svazkem muže a ženy, jehož hlavním účelem je založení rodiny, řádné výchovy dětí a dnes nově i vzájemné podpory a pomoci mezi manžely. Dle mého názoru zde není vůle, aby institut manželství byl chápán lehkomyšlně či laxně a k rozvodům byt i nesporným docházelo bez vážného úmyslu stran.⁷⁵ Samozřejmě na druhou stranu, rozvod manželství je v dnešní době již běžným jevem a jeho právní úprava je zcela nutná a oprávněná.

2.2.1 Předpoklady rozvodu manželství dle § 757 NOZ

Pro případ rozvodu manželství, kdy soud nezjišťuje příčiny jeho rozvratu je nezbytné pro kladné rozhodnutí ve věci dle § 757 NOZ splnit následující podmínky:

- a) druhý manžel se k návrhu na rozvod manželství připojí,

⁷³ Ustanovení § 757 odst. 1 NOZ: „Připojí-li se manžel k návrhu na rozvod manželství, který podá druhý z manželů, soud manželství rozvede, aniž zjišťuje příčiny rozvratu manželství, dojde-li k závěru, že shodné tvrzení manželů, pokud se jedná o rozvrat manželství a o záměr dosáhnout rozvodu, je pravdivé a pokud a) ke dni zahájení řízení o rozvod trvalo manželství nejméně jeden rok a manželé spolu déle než šest měsíců nežijí,

b) manželé, kteří jsou rodiči nezletilého dítěte, které nenabylo plné svéprávnosti, se dohodli na úpravě poměrů tohoto dítěte pro dobu po rozvodu a soud jejich dohodu schválil,

c) manželé se dohodli na úpravě svých majetkových poměrů, svého bydlení, a popřípadě výživného pro dobu po tomto rozvodu.“

Ustanovení § 757 odst. 2 NOZ: „Dohody uvedené v odstavci 1 písm. c) vyžadují písemnou formu a podpisy musí být úředně ověřeny.“

⁷⁴ ŠMÍD, Ondřej in ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 58.

⁷⁵ Příkladem uvádím, jak se na lehkomyšlný postoj k manželství dívala judikatura sedmdesátých let: „Projevem lehkomyšlného poměru k manželství je jen takové neodpovědné jednání, které ohrožuje soulad, pevnost a trvalost manželských a rodinných vztahů; není jim jednání, které je jen přiměřenou reakcí na závadné chování druhého manžela.“ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 22. 4. 1969, sp. zn. 1 Cz 13/69.

- b) soud považuje shodné tvrzení manželů o rozvratu manželství za pravdivé,
- c) manželství ke dni podání návrhu na rozvod trvalo nejméně jeden rok,
- d) manželé spolu déle než šest měsíců nežijí,
- e) soudem schválená dohoda manželů (rodičů nezletilého dítěte) o úpravě poměrů nezletilého dítěte, jež není plně svéprávné, pro dobu po rozvodu,⁷⁶
- f) dohoda manželů upravující vypořádání jejich majetkových vztahů, bydlení, popřípadě výživné pro dobu po rozvodu.⁷⁷

V okamžiku kdy budou splněny skutečnosti uvedené v bodech a) až d), soud kvalifikovaný rozvrat manželství a jeho příčiny ze zákona dále zkoumat nebude a považuje je za prokázané. Tyto skutečnosti jako samotné pro nesporný rozvod manželství stačit nebudou, musí být doplněny předložením smluv a dohod zařazených pod body e) a f), jak vyplývá z dikce § 757 NOZ.

Ad a) Stejně jako v § 24a ZOR je podmínka připojení se druhého manžela k návrhu na rozvod zachována i v § 757 NOZ a stejně tak ani dnes není zákonem stanovena forma pro toto právní jednání. V praxi bylo připojení se druhého manžela k rozvodu prováděno několika způsoby, např. spolupodpisem žaloby, samostatným písemným prohlášením adresovaným soudu nebo ústním podáním do protokolu při jednání.⁷⁸ V současné době došlo v procesní úpravě k velké změně, a to k možnosti podat společný návrh obou manželů dle § 384 ZŘS. Možnost společného návrhu pro nesporný rozvod dle § 757 NOZ je uvedena v odstavci prvním. Společným návrhem se rozumí případ, kdy oba manželé podají návrh na rozvod jedním podáním, avšak připojení se k návrhu je situací, kdy se k návrhu jednoho manžela připojí druhý z manželů. Pro nesporný rozvod dle § 757 NOZ je připojení se k návrhu čistě procesním aspektem. Pak ale mají společný návrh a připojení se k němu stejné důsledky a jsou posuzovány shodně. Společný návrh je možno podat u obou typů rozvodů. Takže i sporný rozvod je dnes možné zahájit společným návrhem.⁷⁹ Domnívám se, že možnost společného návrhu na rozvod manželství je vítanou novinkou.

Ab b) Shodné tvrzení manželů o rozvratu manželství. Velkou změnu oproti předešlé právní úpravě shledáme v dnešní absenci „domněnky rozvratu manželství.“ Na to zda se

⁷⁶ K tomuto více viz kapitola 3. Rozvod manželství s nezletilými dětmi v kontextu nesporného rozvodu § 757 NOZ.

⁷⁷ K tomuto více viz kapitola 2.2.2. Smlouvy a dohody předkládané manžely dle § 757 odst. 1 písm. c) NOZ.

⁷⁸ ŠMÍD, Ondřej in ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 48.

⁷⁹ GRYGAR, Jiří. *NOZ v praxi: Specifika společného návrhu na rozvod manželství a připojení se k návrhu na rozvod manželství* [online]. bulletin-advokacie.cz [cit. 11. srpna 2014]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/noz-v-praxi-specifika-spolecneho?browser=full>>.

dle § 24a ZOR⁸⁰ jednalo o domněnku vyvratitelnou či nikoli, neměla jednotný názor ani odborná veřejnost, což je jevilo jako problematické.⁸¹ Zákonodárce zpřesnil dikci zákona, spornou domněnku zcela vypustil, a místo ní použil formulaci „shodného tvrzení manželů“ ohledně kvalifikovaného rozvratu manželství. To celé za předpokladu, že soud dojde k závěru, že toto tvrzení je pravdivé, pak již příčiny rozvratu manželství nezjišťuje.⁸²

V důvodové zprávě k § 757 NOZ se dočteme, že soud zde neprojednává spor, ale snaží se zjistit, zda manželé opravdu chtějí a tvrdí totéž, zejména zda je jejich vůle v tomto ohledu pravá, tvrzení jsou pravdivá, k čemuž ale nemůže dospět jinak, než osobním slyšením účastníků. Jsou-li splněny tyto a další podmínky a absentuje-li se zvláštní zájem dítěte, soud takovéto manželství rozvede.⁸³ Ovšem již dnes nalezneme nesouhlasné názory, aby soud nařizoval jednání k osobnímu slyšení účastníků pro zjištění, zda jsou shodná tvrzení manželů ohledně rozvratu manželství pravdivá. Příkladem Svoboda kritizuje ustanovení § 389 odst. 1 ZŘS (které soudu ukládá povinnost bez výjimky vyslechnout účastníky rozvodového řízení a od kterého může soud upustit, pouze pokud by s výsledkem byly spojeny velké obtíže) a problém spatřuje v tom, že toto ustanovení nekoresponduje s dikcí § 757 NOZ, ze kterého plyne, že soud neprovádí dokazování ohledně rozvratu manželství, pokud není důvod pochybovat o shodném tvrzení účastníků, že manželství je rozvráceno. Shodná tvrzení lze získat již ze společného návrhu na rozvod nebo z připojení se druhého manžela k návrhu, a to bez výsledků účastníků. Takže je zřejmé, že se kategorický výsledek účastníků dle § 389 ZŘS u nesporného rozvodu neuplatní. Výsledek by byl možný pouze za předpokladu, že by se soud z obsahu spisu domníval, že rozvod manželství je v rozporu se zájmy nezletilého dítěte, pak by došlo k výsledku manželů pro objasnění této skutečnosti.⁸⁴

⁸⁰ Ustanovení § 24a odst. 1 ZOR: „Jestliže manželství trvalo alespoň rok, manželé spolu nejméně šest měsíců nežijí a k návrhu na rozvod se druhý manžel připojí, **má se za to**, že podmínky uvedené v ustanovení § 24 odst. 1 jsou splněny. Soud nezjišťuje příčiny rozvratu a manželství rozvede, jsou-li předloženy ...“

⁸¹ Na příklad Hrušáková a Holub zastávali názor, že se jedná o domněnku nevyvratitelnou. Viz HRUŠÁKOVÁ, Milana in HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství*. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 79.; HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. 9. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 56. Na straně druhé se např. Haderka a Hulmák kloní k domněnce vyvratitelné, kdy dikce zákona připouští důkaz opaku. Viz HADERKA, Jiří. K čemu vede nedokonalá právní úprava u § 24a zákona o rodině. *Právní praxe*, 1999, č. 6, s. 391; HULMÁK, Milan. Recenze druhého vydání komentáře zákona o rodině. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 6, s. 83.

⁸² ŠMÍD, Ondřej in ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 57.

⁸³ ZUKLÍNOVÁ, Michaela in ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 330.

⁸⁴ SVOBODA, Karel. Nové problémy v řízení o rozvod manželství. *Bulletin advokacie*, 2014, č. 5, s. 31.

S tímto názorem se zcela ztotožňuji. Ustanovení § 757 NOZ jasně říká, že jestli se připojí druhý manžel k návrhu na rozvod, soud pak již nezjišťuje příčiny rozvratu manželství. Připojením se k návrhu na rozvod manželství přece z logiky věci druhý manžel tvrdí totéž, jde o shodné tvrzení.

Ad c) Doba trvání manželství. V době po kterou musí manželství v případě nesporného rozvodu trvat, není ani dnes žádná změna. Je opět jednoroční. Délka této doby, jak uvádí Hrušáková, byla stanovena s ohledem na požadavek trvalosti manželství a předcházení tak neuváženým rozvodům.⁸⁵ Novinkou zde ovšem je, že zákonodárce zpřesnil tuto podmínku a výslovně v § 757 odst. 1 písm. a) NOZ stanovil, že jednoroční doba trvání manželství musí být splněna ke dni zahájení řízení o rozvod. Tuto skutečnost lze jednoduše prokázat oddacím listem.⁸⁶

Absence této zákonné formulace, podmínky § 757 odst. 1 písm. a) NOZ, v předešlé právní úpravě způsobovala jisté interpretační problémy. Problém byl v tom ohledu, že zákon nestanovil, ke kterému dni měla být roční existence manželství splněna, zda ke dni podání návrhu na rozvod nebo ke dni vyhlášení rozhodnutí ve věci (obě varianty byly dle zákona o rodině a dle občanského soudního řádu možné). Všeobecně byla přijímána první varianta – ke dni podání návrhu na rozvod.⁸⁷ Nutné je podotknout, že dle § 154 OSŘ bylo a i dnes je pro rozsudek rozhodující stav věci v době jeho vyhlášení, což v případě nesporného rozvodu znamenalo, že veškeré podmínky § 24a ZOR (tzn. i jednoroční existence trvání manželství) musely být splněny ke dni vyhlášení rozhodnutí. Pokud by se tak nestalo – manželství by netrvalo ani rok, došlo by k postupu dle § 24 odst. 1 ZOR, tzn. k rozvodu spornému a zjišťování kvalifikovaného rozvratu manželství.⁸⁸

I když je nesporný rozvod ve své podstatě flexibilním způsobem jak rozvést manželství, já bych ve stanovení doby, po kterou má manželství minimálně trvat, byla mírnější než zákonodárce. A to zejména pro ty manželské páry, které v době kratší než jeden rok od svého sňatku dospějí k závěru, že jejich další společné soužití či pokračování v „harmonickém“ manželství je zcela nereálné a rozpad manželství je tak nevyhnutelný, by

⁸⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana in HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 79.

⁸⁶ ŠMÍD, Ondřej in ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 58.

⁸⁷ Např. ZUKLÍNOVÁ Michaela in KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné 3*. 4. vydání. Praha: ASPI, 2007, s. 65; HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo v aplikační praxi: rozvod, děti, výživné*. Praha: C. H. Beck, 2000. s. 7.

⁸⁸ ŠMÍD, Ondřej in ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 47.

byla příznivější varianta např. možnosti administrativního rozvodu manželství⁸⁹ nebo stanovení kratší doby pro minimální trvání manželství. V § 655 občanský zákoník uvádí hlavní účel manželství - založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc mezi manžely, což manželství, která se rozpadají ani ne po jednom roce svého trvání, nemohou vůbec naplnit. V takovýchto případech si myslím, že manželé pak jen opravdu zbytečně čekají, až jim jednoroční doba trvání manželství jako podmínka rozvodu uplyne. V zájmu společnosti jistě není udržovat manželství, která jsou již ve svých brzkých začátcích zcela disfunkční a mrtvá.

Ad d) Šestiměsíční doba, po kterou spolu manželé nežijí, je vedle roční existence manželství druhou z objektivních podmínek nesporného rozvodu. Nový občanský zákoník nově v § 758⁹⁰ přímo stanoví, co si pod výrazem „manželé spolu nežijí“ představuje, což doposud odborná literatura pouze dovozovala. Dle důvodové zprávy by ustanovení § 758 NOZ mělo napomoci lépe řešit otázku práv a povinností manželů v tzv. „přechodném období“.⁹¹ Manželé spolu nežijí, pokud netvoří manželské či rodinné společenství – tzn., že jde o otázku osobního, vztahového či intimního života manželů a proto zde není rozhodné, zda manželé mají formálně oddělené bydliště či nikoli. Manželé spolu mohou žít, i když např. každý bude žít na jiném místě z pracovních či jiných důvodů, stejně tak manželé mohou žít v jedné domácnosti a „nežít spolu“.⁹² Vést společnou rodinnou domácnost není důležitým faktorem, důležitá je faktická existence manželského či rodinného společenství. A posledním důležitým aspektem je, že alespoň jeden z manželů zjevně nechce obnovit manželské společenství, což půjde o případy, kdy manžel opustí rodinnou domácnost a odmítá se do ní vrátit.⁹³

Jak jsem uváděla v bodu c) jde o mrtvá manželství, kde manželé spolu nesdílejí intimnosti, radosti či problémy. Manželé se jeden o druhého a jeho osobní záležitosti nezajímají a dá se říci, že jsou si po lidské stránce v manželství vzájemně izolovaní.

⁸⁹ K administrativnímu rozvodu více viz kapitola 1.2 Právní úprava rozvodu manželství od účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁹⁰ Ustanovení § 758 NOZ: „Manželé spolu nežijí, netvoří-li manželské či rodinné společenství, bez ohledu na to, zda mají, popřípadě vedou rodinnou domácnost, s tím, že alespoň jeden z manželů manželské společenství zjevně obnovit nechce.“

⁹¹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela in ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 331.

⁹² HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo v aplikační praxi: rozvod, děti, výživné*. Praha: C. H. Beck, 2000, s. 7.

⁹³ ZUKLÍNOVÁ, Michaela in ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 232.

Pro dokazování této podmínky soud vychází pouze z výsledku manželů. Jak uvádí Hrušáková nebo Šmíd, jde o natolik intimní záležitost manželů, že sotva je možné tuto skutečnost dokazovat jinak, jako např. výsledkem svědků či jiným důkazním prostředkem. Stejně tak v praxi soudy tato tvrzení manželů pouze přijímají a považují za věrohodná a pravdivá.⁹⁴ Tato podmínka musí být opět dle § 757 odst. 1 písm. a) splněna ke dni zahájení řízení o rozvod.

Jak bylo uvedeno výše, po splnění všech podmínek bodů a) až d) má soud rozvrat manželství za prokázaný. V dalších kapitolách budou rozebrány dohody a smlouvy uvedené v bodech e) a f), které jsou manželé dle § 757 NOZ povinni soudu předložit.

2.2.2 Smlouvy a dohody předkládané manžely dle § 757 odst. 1 písm. c) NOZ

Jak bylo uvedeno výše, smlouvy a dohody dle § 757 odst. 1 písm. c), jež jsou manželé povinni soudu předložit, jsou dalším nutným předpokladem pro rozvod manželství bez zjišťování příčin jeho rozvratu. Jsou jimi:

- a) dohody o úpravě majetkových poměrů manželů pro dobu po rozvodu manželství,
- b) dohody ohledně svého bydlení,
- c) případně dohody o vyživovací povinnosti.

Zde je nutné podotknout, že všechny tři typy dohod (smluv) musí mít dle dikce zákona (§ 757 odst. 2 NOZ) písemnou formu a podpisy obou manželů musí být úředně ověřeny.

Ad a) Ani dnes v novém občanském zákoníku zákonodárce přesně neuvádí, co vše je pod pojem „majetkové poměry manželů“ možno zařadit. A stejně jako v předešlé právní úpravě, je východiskem odborná literatura. Jak ta uvádí, je třeba dovodit, že jde o vypořádání společného jmění manželů. V tomto případě jde o dohodu, proto manželé mohou svůj majetek vypořádat na základě vzájemného konsensu zcela libovolně. Nejsou stanoveny žádné zákonné limity, takže je možné, že dle dohody manželů např. případně celý majetek jen jednomu z manželů nebo také může být celý majetek převeden na jinou třetí osobu (děti, příbuzné ...). Pak by ovšem i tyto osoby musely být účastníky dohody o vypořádání společného jmění manželů.⁹⁵

⁹⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo v aplikační praxi: rozvod, děti, výživné*. Praha: C. H. Beck, 2000, s. 7.; ŠMÍD, Ondřej in ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 58.

⁹⁵ ŠMÍD, Ondřej in ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 48-49.

Nově dle § 738 odst. 1⁹⁶ NOZ má dohoda o vypořádání vždy účinky ke dni, kdy společné jmění manželů bylo zúženo, zrušeno nebo zaniklo, a to bez ohledu, zda byla dohoda uzavřena před nebo po zúžení, zrušení nebo zániku společného jmění. Důvodová zpráva k tomuto uvádí, že se navrhuje výslovně uvést, že vypořádání může (roz. podmíněně) předcházet rozhodné skutečnosti a taktéž může být i dílčí. To je samo o sobě odrazem dosavadní praxe a běžného výskytu této situace zejména u nesporného rozvodu, a není důvod mezi „rozvody“ rozlišovat.⁹⁷ Samozřejmě v případě nesporného rozvodu je dohoda o majetkových poměrech manželů jeho nutným předpokladem, musí být manželé uzavřena a soudu předložena, jinak by podmínky nesporného rozvodu nebyly splněny a manželství by rozvedeno dle § 757 NOZ nebylo.

Tím, že zákonodárce v § 738 odst. 1 NOZ přímo zakotvil okamžik účinnosti dohody o vypořádání společného jmění manželů, tak dle mého názoru došlo k odstranění interpretačních problémů, jež představovala předešlá právní úprava. Dle § 149 odst. 1 OZ společné jmění manželů zanikalo zánikem manželství, tedy právní moci rozsudku o rozvodu manželství. V této souvislosti se právní praxe totiž potýkala s problémem, zda dohoda o vypořádání společného jmění manželů má být uzavřena s odkládací podmínkou ve smyslu § 36 OZ, jelikož účinnosti mohla tato smlouva nabýt až okamžikem právní moci rozsudku o rozvodu manželství, nebo jako smlouvu o smlouvě budoucí dle § 50a OZ. Soudní praxe se po nabytí účinnosti velké novely zákona o rodině přiklonila k názoru, že smlouva o vypořádání by měla být uzavírána s odkládací podmínkou. Smlouva o smlouvě budoucí dle § 50a OZ není přímo smlouvou o vypořádání. Závazek uzavřít v dohodnuté době smlouvu je sice vynutitelný, ale pokud nebude do jednoho roku podána žaloba, závazek ze smlouvy smlouvě budoucí zanikne. K vypořádání společného jmění by tak mohlo dojít až na základě zákonné nevyvratitelné domněnky o vypořádání dle § 150 odst. 4 OZ nebo na základě soudního rozhodnutí, což ale bylo v rozporu se smyslem a účelem § 24a ZOR.⁹⁸

⁹⁶ Ustanovení § 738 odst. 1 NOZ: „Dohoda o vypořádání má vždy účinky ke dni, kdy společné jmění bylo zúženo, zrušeno nebo zaniklo, bez ohledu na to, zda dohoda byla uzavřena před anebo po zúžení, zrušení nebo zániku společného jmění. Je-li však předmětem vypořádání věc, která se zapisuje do veřejného seznamu, nabývá dohoda právních účinků v části týkající se této věci zápisem do veřejného seznamu.“

Ustanovení § 738 odst. 2 NOZ: „Platnosti dohody o vypořádání nebrání, týká-li se jen části společných majetkových povinností a práv.“

⁹⁷ ZUKLÍNOVÁ, Michaela in ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 323.

⁹⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana in HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství*. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 80.

Soud ani dnes dohodu po právní či obsahové stránce nezkontroluje, a nemá za jejich obsah žádnou zodpovědnost, takže nemusí být věcně ani obsahově správně. Souhlasím s názorem Maška, že soud zkoumá pouze, zda byly projevy vůle obou manželů učiněny svobodně, vážně a srozumitelně. Zda plnění není nemožné, zda strany dohodou neobcházejí zákon atd.⁹⁹ Proto např. Francová přímo doporučuje smlouvu konzultovat s právníkem.¹⁰⁰ Judikatura zde taktéž stanovila, že ve vztahu k předložené smlouvě se soud omezí pouze na její konstatování, aniž by posuzoval její věcnou správnost.¹⁰¹ Jak bylo uvedeno výše, dohoda se může týkat jen části majetkových práv a povinností manželů ve smyslu ustanovení § 738 odst. 2 NOZ. Proto kdyby nedošlo k likvidaci celého společného jmění manželů, tak by se na nevypořádanou část stále přiměřeně použila ustanovení o společném jmění (více viz § 736 NOZ a násl.).

Ustanovení § 718 odst. 2 NOZ dnes manželům umožňuje kdykoli v průběhu manželství upravit své majetkové poměry pro případ zániku manželství, a to bez ohledu jakým typem rozvodu manželství bude rozvedeno.¹⁰² Pak tato smlouva nabude účinnosti, až rozhodnutí o rozvodu manželství nabude právní moci.

Smlouva o vypořádání vzájemných majetkových vztahů (§ 24a odst. 1 ZOR) je institutem zákona o rodině s dopadem do majetkových poměrů manželů po rozvodu, zvláště zejména potud, že na rozdíl od vypořádání zaniklého společného jmění manželů předpokládá její uzavření před rozvodem a manželům dovoluje, aby v jejím rámci upravili do budoucna vzájemné majetkové vztahy v jiném rozsahu než vymezeném společným jměním manželů. Úprava vzájemných majetkových vztahů nad rámec společného jmění manželů tak není v rozporu se zákonem a nezakládá důvod neplatnosti smlouvy.¹⁰³ Právní praxe zde jasně říká, že v dohodě o vypořádání je možné upravit i jiná majetková práva a povinnosti manželů, než která pod společné jmění spadají (např. podílové spoluvlastnictví apod.). Tento judikát se sice váže na dnes už neúčinnou úpravu zákona o rodině, ale dle mého názoru je aplikovatelný i dnes.

Z výše uvedeného vyplývá, že variabilita a možnosti, jež tato smlouva manželům poskytuje je opravdu velká.

⁹⁹ MAŠEK, Daniel. Smlouvy podle § 24a zákona o rodině. *Právo a rodina*, 2003, č. 2, s. 4.

¹⁰⁰ FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 7.

¹⁰¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 7. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2193/2005.

¹⁰² SVOBODA, Karel. Nové problémy v řízení o rozvod manželství. *Bulletin advokacie*, 2014, č. 5, s. 33.

¹⁰³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 4. 2008, sp. zn. 22 Cdo 1009/2006.

Ad b) Dohoda ohledně bydlení manželů. Zde je nutné reagovat na nová ustanovení občanského zákoníku, která upravují bydlení manželů (§ 743 – 750). Nově je v § 743 NOZ definováno obydlí manželů tak, že manželé mají obydlí tam, kde mají rodinnou domácnost. Obydlím se myslí místo, kde se manželé rozhodli, že budou mít svou rodinnou domácnost, místo které jim k obývání vyhovuje, nebo postačuje. Je to místo, kam se pravidelně vrací alespoň přespat, kde se pravidelně setkávají, kde žijí manželským způsobem života, zařízení vhodné pro existování rodinného společenství. Nehraje zde roli žádný veřejnoprávní zřetel, zejména ne údaje evidence obyvatel.¹⁰⁴

Nová jsou také ustanovení § 744¹⁰⁵ a § 745¹⁰⁶ NOZ, které hovoří o případech, kdy je obydlím manželů byt či dům, k němuž má jeden z manželů výhradní právo bydlet dle § 744 NOZ, vznikne okamžikem uzavřením manželství i druhému z manželů k tomuto bytu či domu právo bydlení. Stejně tak vznikne-li toto věcné právo jen jednomu z manželů za trvání manželství, vzniká tím druhému z manželů taktéž právo bydlení. A druhým případem je § 745 NOZ, kdy má jeden z manželů ke dni uzavření manželství k domu či bytu nájemní právo, opět vzniká uzavřením manželství i druhému z manželů právo bydlení k tomuto objektu. Vznikne-li toto nájemní právo k bytu či domu po uzavření manželství, pak mají oba manželé společné nájemní právo od účinnosti smlouvy.

Důvodová zpráva k ustanovením § 744 a § 745 NOZ uvádí, že právní úprava má postihnout všechny právní eventualy právních důvodů bydlení manželů. A to jak tituly věcně právní tak i obligační. Jedná se předně o to, že proti věcně právnímu titulu stojí odvozené, slabší právo druhého manžela. Pokud je ovšem rodinná domácnost manželů umístěna v bytě či domě, ke kterému mají oba manželé věcné právo, pak uzavřením manželství ke změně nedochází.¹⁰⁷

I zde jde o dohodu, takže je opět pouze na manželském páru, jak problematiku svého bydlení vyřeší a jak tato dohoda bude vypadat. Jak bylo uvedeno výše (ad a) dohoda

¹⁰⁴ ZUKLÍNOVÁ, Michaela in ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník*. Komentář. Svazek II. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 204.

¹⁰⁵ Ustanovení § 744 NOZ: „Je-li obydlím manželů dům nebo byt, k němuž má jeden z manželů výhradní právo umožňující v domě nebo bytě bydlet, a je-li to jiné právo než závazkové, vznikne uzavřením manželství druhému manželu právo bydlení. Vznikne-li jednomu z manželů takové výhradní právo za trvání manželství, vznikne tím druhému z manželů právo bydlení.“

¹⁰⁶ Ustanovení § 745 odst. 1 NOZ: „Je-li obydlím manželů dům nebo byt, k němuž měl jeden z manželů ke dni uzavření manželství nájemní právo, vznikne uzavřením manželství k domu nebo bytu oběma manželům společné nájemní právo; při pozdějším uzavření nájemní smlouvy vzniká oběma manželům společné nájemní právo účinností smlouvy. To platí obdobně i v případě jiného obdobného závazkového práva.“

Ustanovení § 745 odst. 2 NOZ: „Ustanovení odstavce 1 se nepoužije, ujedná-li si manželé něco jiného.“

¹⁰⁷ ZUKLÍNOVÁ, Michaela in ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 325.

ohledně majetkových poměrů manželů), ani v tomto případě soud obsah smlouvy nezkontroluje a zaměří se pouze na její předložení. A i zde se objeví odkládací podmínka ohledně účinnosti této dohody na dobu po právní moci rozsudku o rozvodu manželství.¹⁰⁸

Ad c) Smlouva o případné vyživovací povinnosti. Jak vyplývá ze samotné dikce zákona „...případě výživného...“ je nutné tuto dohodu chápat jen jako fakultativní, nikoli jako obligatorní předpoklad nesporného rozvodu.¹⁰⁹ Obligatorními jsou pouze dohody o majetkových poměrech manželů a dohody ohledně jejich bydlení. Proto zde záleží pouze na manželích, k jaké dohodě dospějí.

Z hlediska fakultativnosti tato dohoda nemusí být vůbec při rozvodu manželů uzavřena. Pokud ale manželé k dohodě dospějí, mohou ji uzavřít „preventivně“ za trvání manželství nebo až po rozvodu manželství. Pak by dohoda uzavřená za trvání manželství byla platná, ale účinnosti by nabyla až okamžikem právní mocí rozsudku o rozvodu manželství. Takže by byla uzavřena s odkládací podmínkou, že manželství bude rozvedeno. Ovšem také není vyloučeno, aby tato dohoda byla sjednána již před uzavřením manželství, a to prostřednictvím předmanželské smlouvy. Pokud by dohoda o výživném pro dobu po rozvodu byla součástí předmanželské smlouvy, pak by ustanovení § 716 odst. 2 NOZ vyžadovalo pro toto jednání formu veřejné listiny.¹¹⁰

Právní úpravu výživného pro rozvedeného manžela najdeme v zákoně pod § 760 – 763 NOZ. V našem případě se ale budeme soustředit zejména na § 761 NOZ¹¹¹, který mluví o rozsahu a způsobu poskytování výživného dle dohody mezi manžely.

V komentáři u § 761 NOZ se dočteme, že přichází v úvahu vícero způsobů plnění výživného. Samozřejmě asi tím nejčastějším případem bude peněžitá forma plnění. Stejně tak se můžeme setkat i s naturálním způsobem poskytování výživného, což závisí zcela na

¹⁰⁸ FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 7.

¹⁰⁹ I dle předešlé právní úpravy § 24a ZOR byla tato dohoda taktéž fakultativním předpokladem nesporného rozvodu manželství. Zejména pro gramatický výklad § 24a ZOR „...případná vyživovací povinnost...“. Ovšem tento názor ale nezaujímala veškerá odborná veřejnost. Jak uvádí Hrušáková nesdílí jej např. Haderka. Více viz HRUŠÁKOVÁ, Milana in HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství*. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 82. Stejně tak ani soudní praxí tato dohoda nebyla považována jako obligatorní součást návrhu. Viz stanovisko kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 19/2007.

¹¹⁰ ELISCHER, David in ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník*. Komentář. Svazek II. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 247.

¹¹¹ Ustanovení § 761 odst. 1 NOZ: „Rozsah vyživovací povinnosti a způsob poskytování výživného se řídí dohodou manželů nebo rozvedených manželů; ujedná-li si, že se výživné nahradí odbytným, zanikne právo rozvedeného manžela na výživné poskytnutím odbytného.“

Ustanovení § 761 odst. 2 NOZ: „Nedojde-li k dohodě rozvedených manželů o výživném, může potřebný bývalý manžel navrhnout, aby o vyživovací povinnosti druhého manžela rozhodl soud.“

dohodě manželů. Výživné bude poskytováno převážně ve formě pravidelných důchodů, tj. pravidelně se opakujících dávek. Zákon nestanoví žádnou časovou hranici pro trvání vyživovací povinnosti, takže toto plnění nemusí být časově nijak omezeno. Ale také plnění výživného může být manželi sjednáno pouze na určitou dobu po rozvodu manželství. Pouze tzv. sankční výživné dle § 762 NOZ je časově omezeno, a to nejdéle na dobu tří let.¹¹²

Dalším způsobem, jak je možné dle zákona (§ 761 odst. 1 NOZ) nahradit výživné rozvedeného manžela je tzv. odbytné. Jde o jednorázovou finanční částku, kdy se manželé shodnou, že tato suma zcela nahrazuje všechny další nároky na výživné. Tedy poskytnutím odbytného ze zákona zaniká právo na výživné a je to vedle důvodů uvedených v § 763 NOZ¹¹³ dalším způsobem zániku vyživovací povinnosti. Tento způsob poskytnutí výživného není žádnou novinkou, občanský zákoník zde navazuje na právní úpravu § 94 odst. 2 ZOR, který taktéž připouštěl zánik vyživovací povinnosti poskytnutím jednorázové částky dle písemné dohody. Novinkou je pouze termín „odbytné“, který se ale používal již dlouho.¹¹⁴ K odbytnému dle předešlé právní úpravy § 94 odst. 2 ZOR Hrušáková uvádí, že manžel se odbytným zproští vyživovací povinnosti a tudíž jde o skutečnost, za které je možné si smluvený rozvod „prakticky koupit“.¹¹⁵ S tímto názorem mohu jen souhlasit a rozhodně ho ale nevnímám jako negativní kritiku, právě naopak. Dle mého názoru, může dohoda o odbytném sice představovat jakési „odškodné“ pro jednoho z manželů, ale díky ní možná manželský pár dojde snáze ke vzájemnému konsensu ohledně rozvodových záležitostí.

Pokud jde o otázku soudního zkoumání obsahových náležitostí této dohody, nepanuje zde jednotný názor mezi teorií a praxí. Pokud jsou dohody plněny dobrovolně, otázka soudního přezkumu odpadá. A ani v případě nesporného rozvodu zákon neukládá soudu, aby k přezkumu v rámci řízení o rozvod docházelo. Stále by ale dohoda neměla odporovat dobrým mravům nebo být v rozporu s veřejným pořádkem.¹¹⁶

¹¹² ELISCHER, David in ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 247 - 248.

¹¹³ Ustanovení § 763 NOZ: „Právo rozvedeného manžela na výživné zanikne, uzavře-li oprávněný rozvedený manžel nové manželství, nebo vstoupí-li do registrovaného partnerství.“

¹¹⁴ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci.* 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 71; ELISCHER, David in ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 248.

¹¹⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana in HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo.* 3. vydání. Brno: MU Doplněk, 2006, s. 125.

¹¹⁶ ELISCHER, David in ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 247.

Občanský zákoník stejně jako předešlá úprava preferuje vzájemnou dohodu manželů ohledně poskytování výživného, ale pokud by ke shodě nedošlo, má oprávněný manžel právo obrátit se po rozvodu manželství na soud s návrhem na stanovení výživného pro rozvedeného manžela podle § 761 odst. 2 NOZ. Tudíž se může stát, že manželství je rozvedeno dle § 757 NOZ, aniž byla předložena dohoda o vyživovací povinnosti. Výživné je pak stanoveno v samostatném řízení zahájeném na návrh jednoho z manželů, až po rozvodu manželství dle kritérií § 760 NOZ. Jde o řízení sporné, návrhové a oprávněný manžel nese povinnost důkazní i břemeno důkazní o vzniku a rozsahu výživové povinnosti.¹¹⁷

Základní podmínky pro stanovení návrhového výživného rozvedeného manžela soudem upravuje § 760 NOZ¹¹⁸. Předpoklady jsou – ten z rozvedených manželů, který není schopen se sám živit a tato jeho neschopnost má svůj původ v manželství, požaduje od bývalého manžela v přiměřeném rozsahu výživné, a to za předpokladu, že to na bývalém manželovi lze spravedlivě požadovat, vzhledem k jeho věku, zdravotnímu stavu v době rozvodu nebo skončení péče o společné dítě rozvedených manželů. Zákon nově přesně stanoví, co je soud povinen zkoumat a k čemu přihlížet.¹¹⁹ Při rozhodování o výživném nebo o jeho výši soud vezme zřetel, jak dlouho manželství trvalo a jak dlouho je rozvedeno, zda si rozvedený manžel neopatřil přiměřené zaměstnání, přestože mu v tom nebránila závažná překážka, zda si manžel mohl výživu zajistit sám řádným hospodařením s vlastním majetkem, ... více viz § 760 odst. 2 NOZ. Jinak se dle odstavce třetího užijí i obecná ustanovení o výživném § 910 NOZ a násl.

¹¹⁷ ELISCHER, David *in* ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník*. Komentář. Svazek II. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 248.

¹¹⁸ Ustanovení § 760 odst. 1 NOZ: „Není-li rozvedený manžel schopen sám se živit a tato jeho neschopnost má svůj původ v manželství nebo v souvislosti s ním, má vůči němu jeho bývalý manžel v přiměřeném rozsahu vyživovací povinnost, lze-li to na něm spravedlivě požadovat, zejména s ohledem na věk nebo zdravotní stav rozvedeného manžela v době rozvodu nebo skončení péče o společné dítě rozvedených manželů.“

Ustanovení § 760 odst. 2 NOZ: „Při rozhodování o výživném nebo o jeho výši vezme soud zřetel, jak dlouho rozvedené manželství trvalo a jak dlouho je rozvedeno, jakož i zda

a) si rozvedený manžel neopatřil přiměřené zaměstnání, přestože mu v tom nebránila závažná překážka,
b) si rozvedený manžel mohl výživu zajistit řádným hospodařením s vlastním majetkem,
c) se rozvedený manžel podílel za trvání manželství na péči o rodinnou domácnost,
d) se rozvedený manžel nedopustil vůči bývalému manželovi nebo osobě mu blízké činu povahy trestného činu, nebo
e) je dán jiný obdobně závažný důvod.“

Ustanovení § 760 odst. 3 NOZ: „Pro vyživovací povinnost rozvedených manželů platí obdobně obecná ustanovení o výživném.“

¹¹⁹ Podstatnou změnu a novinku pro stanovení výživného dnes nacházíme v důvodech § 760 NOZ, pro které není oprávněný manžel schopen se sám živit a jak postupovat při rozhodnutí o stanovení výživného pro rozvedeného manžela. Více viz NOVOTNÁ, Věra. *Rodinné právo v novém občanském zákoníku (1.)*. *Právo a rodina*, 2014, č. 1, s. 5-6.

Tzv. sankční výživné upravené v § 762 NOZ se pro nesporný rozvod nepoužije, jelikož tento rozvod je založen na dohodě manželů o existenci rozvratu manželství a soud jej nezkontroluje. Opačný přístup by byl v rozporu s dikcí § 762 NOZ.¹²⁰

K stanovení výživného rozvedeného manžela soudem Kovářová uvádí, že pravděpodobně již nebude možné, aby rozvedený manžel požadoval výživné po uplynutí dlouhé doby (mnoha let) od rozvodu manželství. Podobné nároky byly v minulosti občas vznášeny, ale byly ve většině zamítány pro rozpor s dobrými mravy.¹²¹

Domnívám se, že občanský zákoník zde ponechává dostatek prostoru a možností, aby manželé došli ke společné dohodě. Stejně tak vítám dnes podrobnou úpravu předpokladů pro stanovení výživného rozvedeného manžela soudem v § 760 NOZ. Ale už se objevují nesouhlasné názory, např. Ševčík konstatuje, že zákonná úprava § 760 NOZ je nadbytečná. Stačilo by, při posuzování přiznání nároku na výživné brát v potaz soulad s dobrými mravy či morálkou. Pak by soud i tak byl povinen zkoumat kritéria zákonem přímo vyjmenovaná.¹²² V opozici jeho názoru stojí důvodová zpráva k občanskému zákoníku, která říká, že se navrhuje více respektovat faktický a právní stav, dle kterého se rozvodem ruší rodinný a právní svazek bývalých manželů, a v jehož důsledku se z bývalých manželů stávají cizí lidé. V odstavci druhém ustanovení § 760 NOZ se zvláště vytykají okolnosti, jež musí být soudem posuzovány při jeho rozhodování, zda rozvedený manžel má právo na výživné a případně v jakém rozsahu. Jelikož zkušenosti z dosavadní praxe dokazují, že pouhý poukaz na dobré mravy nebyl pro judikaturu dostatečným měřítkem, tudíž se podrobnější úprava zdá být na místě.¹²³

Závěrem této kapitoly je ještě nutné uvést, že pokud by v důsledku neshod mezi manžely nedošlo k dohodě ohledně jejich bydlení, majetkových poměrů manželů nebo případné vyživovací povinnosti k druhému z manželů, byl by soud povinen postupovat dle ustanovení o rozvodu sporném (§ 755 odst. 1 NOZ). Soud by musel zjišťovat existenci kvalifikovaného rozvratu manželství a jeho příčiny.¹²⁴ A dále je nutné doplnit, že všechny výše uvedené dohody dle dikce § 757 odst. 1 písm. c) vztahují „pro dobu po tomto rozvodu“, s čímž jsme se setkali i u § 24a ZOR, takže tyto smlouvy nabývají účinnosti

¹²⁰ ELISCHER, David in ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 252.

¹²¹ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci.* 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 67.

¹²² ŠEVČÍK, Ludvík. *Vyznejte se v rodinném právu.* 1. vydání. Brno: BizBooks, 2014, s. 34 – 35.

¹²³ ZUKLÍNOVÁ, Michaela in ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem.* 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 332.

¹²⁴ FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství.* 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 7.

pouze v souvislosti s tímto rozvodem manželství dle § 757 NOZ.¹²⁵ Pokud by manželství nebylo rozvedeno dle § 757 NOZ, ale následně dle § 755 NOZ, tyto dohody nabudou účinnosti s tímto sporným rozvodem.

¹²⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana *in* HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství*. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 84; Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 6. 2001, sp. zn. 30 Cdo 257/2001.

3. Rozvod manželství s nezletilými dětmi v kontextu rozvodu § 757 NOZ

Při rozvodu manželství, kde rozvádějící se manželé jsou rodiči nezletilého dítěte, které není plně svéprávné, je ze zákona kladen zvýšený důraz na ochranu zájmů tohoto nezletilého dítěte. Řízení péče soudu o nezletilé je řízením samostatným a nezávislým na řízení o rozvod.¹²⁶ Nový občanský zákoník v tomto směru převzal koncepci zákona o rodině, ve kterém jsme našli oddělená řízení o úpravě poměrů nezletilých dětí od samotného řízení o rozvodu manželství jejich rodičů. Tato koncepce byla znovu zavedena velkou novelou zákonem č. 91/1998 Sb., jež zrušila původní jediné řízení a rozdělila je do dvou řízení samostatných. Dá se říci, že se jedná o návrat k § 32 ZPR. Dále Hrušáková v komentáři k § 25 ZOR uvádí, že základní myšlenkou této novely bylo, zamezení dlouhodobým sporům o dítě poté, co manželství již bylo rozvedeno. Problém zde totiž nastával v tom směru, že výrok o úpravě poměrů k nezletilým dětem byl výrokem závislým, takže pokud jeden z manželů podal odvolání do výroku o rozvodu manželství, právní moci nenabyl ani výrok o poměrech nezletilého ani samotný výrok o rozvodu. V opačném případě, pokud bylo podáno odvolání pouze do výroku o svěřeni dítěte do výchovy, výrok o rozvodu manželství právní moci nabyl, ale poměry ohledně nezletilých dětí vyřešeny nebyly.¹²⁷

Tedy i dnes aby manželství mohlo být pravomocně rozvedeno, musí samotnému rozvodu předcházet rozhodnutí opatrovnického soudu o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu manželství (§ 755 odst. 3 NOZ). Jde o samostatné řízení ve věcech péče soudu o nezletilé dle § 466 a násl. ZŘS. Soudem schválená dohoda o poměrech nezletilého dítěte je dalším z předpokladů pro kladné rozhodnutí ve věci rozvodu manželství, v našem případě předpoklad pro nesporný rozvod dle § 757 odst. 1 písm. b). Pokud by tato dohoda schválena nebyla, nelze manželství dle § 757 NOZ rozvést. Bez ohledu na typ rozvodu (sporný či nesporný), žádné manželství nemůže a nebude rozvedeno, dokud nebude pravomocně rozhodnuto o poměrech nezletilých, plně nesporných dětí pro dobu po rozvodu (viz § 755 odst. 3 NOZ). Takže prakticky řečeno, před řízením o rozvod je nutné nejdříve zahájit řízení o úpravě poměrů co do péče o dítě. U

¹²⁶ ŠMÍD, Ondřej in ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 52-54.

¹²⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana in HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství*. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 89.

nesporného rozvodu půjde o řízení, v němž soud schvaluje dohodu rozvádějících se rodičů dítěte, sám poměry dítěte autoritativně neupravuje.¹²⁸

Obsahem dohody o poměrech nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu je výkon rodičovské odpovědnosti a vyživovací povinnost k dítěti. Termín rodičovská odpovědnost (§ 858 NOZ) zahrnuje celou řadu povinností a práv rodičů k dítěti. Zde ale soud nemusí brát v potaz celý obsah rodičovské odpovědnosti, bude se soustředit pouze na dohodu manželů o tom, jaké osobě bude dítě svěřeno do péče.¹²⁹

V právní úpravě vycházíme z § 906 až 909 NOZ, které upravují výkon rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství. A dále ohledně vyživovací povinnosti rodičů vůči dítěti § 910 až 919 NOZ.

Při rozvodu manželství zákonodárce na soud výslovně apeluje, aby vždy rozhodoval o výkonu rodičovské odpovědnosti s uvážením zájmu dítěte. Zájem dítěte je stavěn na první místo, je preferován i před dohodou rodičů.¹³⁰ U nesporného rozvodu manželé předkládají soudu dohodu o úpravě poměrů jejich dítěte, takže je na manželském páru, jak se rozhodnou, že budou o dítě pečovat, jinak řečeno komu bude dítě svěřeno do péče. Ovšem je nutné podotknout, že je důležité posuzovat, do jaké míry jsou manželé vůbec schopni přihlídnout k zájmu dítěte. V tomto případě má právě soud za úkol zvážit, zda dohodu rodičů schválí či nikoli. Soud je oprávněn sám vyslechnout dítě, informovat jej o nastalé situaci, doptat se na jeho představy a názor a následně posoudit, do jaké míry se názor dítěte shoduje s obsahem předložené dohody. Zde se dle mého názoru zcela jasně projevuje zvýšená ochrana zájmů dítěte, jelikož jak uvádí komentář, jediným kritériem pro posouzení dohody manželů je zjistit zájem nezletilého dítěte, tj. jak dostatečně bude míra uspokojení zájmu dítěte naplněna.¹³¹

Zákon nám v § 907 odst. 1 NOZ uvádí čtyři možnosti, komu může být dítě svěřeno do péče. Jsou jimi: svěřením do péče jen jednomu z rodičů, střídavá péče, společná péče nebo je možné svěřit dítě do péče jiné osobě než rodiči dítěte, ale to pouze za předpokladu vyžaduje-li to zájem dítěte. Jde o dohodu, takže záleží na rodičích dítěte, jaký způsob péče

¹²⁸ ZUKLÍNOVÁ, Michaela in ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník*. Komentář. Svazek II. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 543.

¹²⁹ ŠEVČÍK, Ludvík. *Vyznejte se v rodinném právu*. 1. vydání. Brno: BizBooks, 2014, s. 58.

¹³⁰ Tento názor vyjádřil i Ústavní soud ČR: "... je věcí obecných soudů, aby při zohledňování všech okolností případu a z nich vyplývajících zájmů dítěte rozhodly o konkrétní podobě nejvhodnějšího uspořádání vztahu mezi a dětmi." Viz náleží Ústavního soudu ČR ze dne 11. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 420/05.

¹³¹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela in ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 393; ZUKLÍNOVÁ, Michaela in ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník*. Komentář. Svazek II. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 543.

pro své dítě zvolí. Ovšem ani zde zákon nezůstává mlčet a v § 907 NOZ odstavci druhém přímo uvádí, k jakým kritériím je soud při posuzování o vhodnosti svěřeni dítěte do péče povinen přihlídnout. Jde samozřejmě o zájem dítěte, dále bere v potaz osobnost dítěte, vloh, zázemí dítěte, u kterého z rodičů bude mít dítě lepší předpoklady pro svůj vývoj, citové vazby dítěte k sourozencům, prarodičům atd. V odstavci třetím najdeme odkaz na udržování pravidelného styku mezi rodičem a dítětem, právo dítěte na péči obou rodičů apod.

U varianty svěřeni dítěte do střídavé péče se domnívám, že může jít ve své podstatě o „dvousečnou zbraň“. Samozřejmě v případě, kdy manželé již nevidí ve svém společném soužití jiné východisko než rozvod manželství a mají nezletilí dítě, je určitě velkou výhodou pokud jsou schopni se na střídavé péči domluvit a dítěti tak poskytnout možnost „i nadále žít“ s každým z rodičů.¹³² Ale na stranu druhou se musím přiklonit k názoru, který vyjádřil Ševčík, že otázkou je, do jaké míry je střídavá péče vhodná pro dítě. V jejím důsledku se dítě pravidelně „stěhuje“ od jednoho rodiče k druhému a má tak dva domovy. Vyžaduje se zde mimořádná schopnost rodičů na vzájemné domluvě a kooperaci při této péči o dítě. Ševčík dále uvádí, že v praxi pouze okolo 20 % případů střídavé péče trvá déle než pět let.¹³³ Dále musím souhlasit i s názorem Jonákové, která uvádí, že výhodou pro dítě je udržení si obou rodičů, oba jsou přítomni v jejich životě, na oba se mohou kdykoli obrátit a zejména otcové tak neztrácejí intenzivní vztah s dítětem. V opozici ale stojí to, že děti potřebují stálé prostředí a pravidelná změna je pro ně stresující.¹³⁴ Já si dovoluji tvrdit, že děti pak ani opravdový domov v důsledku stálého přesouvání a stěhování prostě nemají.

Ovšem pokud by jeden z manželů nebyl střídavé péči o dítě zcela nakloněn a došlo by k nátlaku a prosazování této péče ze strany druhého manžela, může toto vyvolat psychické problémy všem účastníkům.¹³⁵

Druhou obsahovou částí dohody o úpravě poměrů nezletilého pro dobu po rozvodu je stanovení výše výživného na nezletilé dítě. Nutno zde vyjít z § 910 a násl. NOZ.

¹³² Tento názor sdílí i Ústavní soud ČR: „...svěřeni dítěte do střídavé výchovy rodičů nesmí být ústupkem jejich vzájemné rivalitě, ale vyjádřením kvalitního a pozitivního vztahu rodičů k dítěti; to předpokládá toleranci, vospělost a dobrou vůli všech zúčastněných. Rozhodnutí o střídavé výchově nezletilého dítěte by mělo vycházet z jejich společné vůle a dohody, schopnosti spolu komunikovat a spolupracovat a nezapojoovat dítě do svých vzájemných problémů.“ Více viz náleží Ústavního soudu ČR ze dne 27. 1. 2005, sp. zn. I. ÚS 48/04.

¹³³ ŠEVČÍK, Ludvík. *Vyznejte se v rodinném právu*. 1. vydání. Brno: BizBooks, 2014, s. 59.

¹³⁴ JONÁKOVÁ, Irena. Kritéria svěřeni nezletilého dítěte do výchovy. *Právo a rodina*, 2008, č. 4, s. 14.

¹³⁵ NOVÁK, Tomáš. Problematické představy o střídavé výchově dítěte po rozvodu. *Právo a rodina*, 2010, č. 11, s. 18; Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 13. 4. 2004, sp. zn. 9 Co 719/2003: „I přes nesouhlas jednoho z rodičů soud může svěřit dítě do střídavé péče za předpokladu, že bude dán reálný předpoklad, že se oba rodiče budou schopni v požadované míře dohodnout na zajištění výchovy dítěte.“

Vyživovací povinnost rodičů vůči dítěti začíná jeho narozením a končí okamžikem, kdy je dítě schopno se samo živit. Ovšem nejde o součást rodičovské odpovědnosti a její trvání nezávisí na nabytí svéprávnosti dítěte (viz § 859 NOZ). Oba rodiče jsou povinni přispívat na výživné pro své dítě, tato povinnost je ale posuzována u každého rodiče samostatně dle jeho majetkových možností a finančních schopností.¹³⁶ Pro stanovení rozsahu výživného je základním ustanovením § 913 NOZ, který uvádí základní kritéria pro rozsah výživného obecně: odůvodněné potřeby oprávněného, majetkové poměry oprávněného a schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného. Ale pro výživné na nezletilé dítě se přednostně použijí kritéria uvedená v § 915 NOZ, a to že dítěti by měla být zaručena životní úroveň shodná s životní úrovní jeho rodičů. Životní úroveň chápeme jako stupeň uspokojování životních, hmotných a duchovních potřeb. Lze sem zařadit úroveň výživy, bydlení, oblékání, kultury, vzdělání atd. A samozřejmě velmi úzce souvisí s majetkovými poměry rodičů.¹³⁷

V reakci na ustanovení § 915 NOZ Kovářová uvádí, že v praxi bývá často u rodiče s vysokými příjmy problém akceptovat tento názor zákonodárce. Takovýto rodič se brání té situaci, kdy by mu v budoucnu významně rostly příjmy, aby se s nimi zvyšovalo i výživné na dítě, a to bez ohledu na skutečné životní náklady a objektivní potřeby dítěte. Na druhou stranu se ale může stát, že pokud bude dítě v péči rodiče s vysokými příjmy a druhý z rodičů povinný k výživnému na dítě by v otázce životní úrovně byl velmi nízko, pak by soud mohl povinnému rodiči výživné nepřiznat.¹³⁸

Všechna výše uvedená kritéria bude soud posuzovat při svém rozhodování, zda dohodu rodičů schválí či nikoli. Pokud dohoda bude odpovídat zájmům dítěte a výše výživného bude odpovídat zákonným požadavkům, soud vydá kladné rozhodnutí. Jelikož jde o řízení péče soudu o nezletilé, dítě bude v řízení zastoupeno opatrovníkem - orgánem sociálně-právní ochrany dítěte a jeho stanovisko bude pro rozhodnutí ve věci velmi důležité (více viz § 466 a násl. ZŘS, zde konkrétně § 469 a 474 ZŘS). Pouze pokud by dohoda rodičů o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu neodpovídala zájmům dítěte nebo by výše výživného byla příliš nízká, soud by se pokusil o nápravu či změnu dohody, popř. o navýšení výživného.¹³⁹

¹³⁶ Tento názor vyjádřil i Ústavní soud ČR - náleží Ústavního soudu ČR ze dne 16. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 511/05, stejně tak náleží Ústavního soudu ČR ze dne 26. 1. 2006, sp. zn. IV. ÚS 257/05.

¹³⁷ ELISCHER, David *in* ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník*. Komentář. Svazek II. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 577-579.

¹³⁸ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014, s. 39.

¹³⁹ Tamtéž s. 41.

Závěrem této kapitoly bych chtěla uvést, že v praxi soudy skoro vždy vyhoví dohodě manželů (rodičů dítěte). Jde o to, že pokud manželé jsou v situaci jako je rozvod manželství schopni se na všem dohodnout, a to i na úpravě poměrů jejich dítěte pro dobu po rozvodu, je dohoda manželů vždy lepším řešením, než samotné autoritativní rozhodnutí soudu. Jako pravděpodobné se jeví, že rodiče budou radši dodržovat vlastní dohodu, než rozhodnutí soudu.¹⁴⁰

Při rozvodu manželství, kde se nacházejí nezletilé plně nesvéprávné děti, je vždy (jak bylo uvedeno výše), kladen důraz na ochranu jejich zájmů. Nemohu se ale ubránit názoru, že i když se zákonodárce snaží a klade do popředí důraz na zachování zájmů dítěte, stejně pro tyto děti zde není ideální řešení situace, do které je jejich rodiče dostaly. Právě zde by se mohly projevit nepříznivé následky rozpadu manželství, negativní emoce, křivdy či komplexy a pocity viny, které často mohou rodiče přenést na své děti a ovlivnit tak vztah dítěte k druhému rodiči. I když se v mé práci celou dobu soustředím na rozvod nespory, který je z velké části založen na dohodě manželů i tak to děti v porozvodové době rozhodně lehké nemají.¹⁴¹

¹⁴⁰ ŠEVČÍK, Ludvík. *Vyznejte se v rodinném právu*. 1. vydání. Brno: BizBooks, 2014, s. 58.

¹⁴¹ FRANCOVÁ, Marie, DVORÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 10.

4. Překážky rozvodu manželství dle § 755 NOZ

Pro doplnění předešlé kapitoly se domnívám, že je vhodné zmínit tzv. tvrdostní klauzuli § 755 odst. 2 NOZ¹⁴². Ovšem z pohledu mé diplomové práce je směrodatné pouze ustanovení § 755 odst. 2 písm. a), jak níže vysvětlím.

Tvrdostní klauzule je zvláštním případem ochrany zájmů nezletilého dítěte a druhého manžela a také důvod, proč manželství nemůže být rozvedeno. Jde o zákonem předvídanou situaci, kdy je prokázán kvalifikovaný rozvrat manželství, ale k rozvodu manželství pro naplnění negativních podmínek nedojde. Jsou jimi: zájem nezletilého dítěte, které není plně svéprávně na zachování manželství, a tento zájem je dán zvláštními důvody a za druhé zájem manžela, který se na rozvratu manželství porušením manželských povinností převážně nepodílel, přičemž rozvodem by mu byla způsobena zvláště závažná újma.¹⁴³

Pod pojem zvláštní důvody zájmu nezletilého dítěte, které nenabylo plné svéprávnosti, si můžeme představit zejména nemoc dítěte, invaliditu, psychická postižení, která jsou tak závažná, že vyžadují přítomnost i ekonomické zajištění obou rodičů. Zvláštní důvody soud zjišťuje přímo od samotného dítěte, ale i od opatrovníka ustanoveného mu soudem pro řízení o úpravě poměrů nezletilého pro dobu po rozvodu.¹⁴⁴

Z logiky věci dovodíme, že ochrana nezletilého se použije pro oba typy rozvodu, jak sporného, tak nesporného, jelikož zájem nezletilého dítěte má vždy přednost i před zájmem rodičů na rozvodu manželství. Nový občanský zákoník právní úpravu ze zákona o rodině převzal a dá se říci, že § 755 odst. 2 písm. a) NOZ je převzetím § 24 odst. 2 ZOR, který se taktéž aplikoval i na nesporný rozvod dle § 24a ZOR. Tvrdostní klauzuli je pro ochranu nezletilého možnou aplikovat pouze do okamžiku, než dítě nabude plné zletilosti nebo

¹⁴² Ustanovení § 755 odst. 1 NOZ: „Manželství může být rozvedeno, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení.“

Ustanovení § 755 odst. 2 NOZ: „Přesto, že je soužití manželů rozvráceno, nemůže být manželství rozvedeno, byl-li by rozvod v rozporu

- a) se zájmem nezletilého dítěte manželů, které nenabylo plné svéprávnosti, který je dán zvláštními důvody, přičemž zájem dítěte na trvání manželství soud zjistí i dotazem u opatrovníka jmenovaného soudem pro řízení o úpravu poměrů k dítěti na dobu po rozvodu, nebo
- b) se zájmem manžela, který se na rozvratu porušením manželských povinností převážně nepodílel a kterému by byla rozvodem způsobena zvláště závažná újma s tím, že mimořádné okolnosti svědčí ve prospěch zachování manželství, ledaže manželé spolu již nežijí alespoň po dobu tří let.

Ustanovení § 755 odst. 3 NOZ: „Mají-li manželé nezletilé dítě, které není plně svéprávné, soud manželství nerozvede, dokud nerozhodne o poměrech dítěte v době po rozvodu manželů.“

¹⁴³ ŠMÍD, Ondřej in ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 59.

¹⁴⁴ ZUKLÍNOVÁ, Michaela in ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník*. Komentář. Svazek II. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 226; HRUŠÁKOVÁ, Milana in HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství*. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 71-72.

v době nezletilosti nabude plné svéprávnosti, poté již dítě tímto ustanovením chráněno není. Dítě nabude plné zletilosti dle § 30 odst. 1 NOZ dovršením osmnáctého roku věku. Avšak do té doby manželství s nezletilými dětmi nemůže být dle § 755 odst. 3 NOZ rozvedeno, aniž by nebylo rozhodnuto o poměrech dítěte v době po rozvodu manželství.¹⁴⁵

A co se týče ochrany zájmu druhého manžela, zde jen stručně. Toto ustanovení se použije pouze v případech sporného rozvodu, kdy se jeden z manželů rozvodu brání. Zcela souhlasím s názorem Šmída, který uvádí, že pokud oba manželé s rozvodem souhlasí a splňují veškeré podmínky jim kladené § 757 NOZ, je nepřípustné, aby soud s odkazem na tvrdostní klauzuli odmítl manželství rozvést a zasáhl tak do rozhodnutí manželů se rozvést. Byl by to zcela nepochybně návrat do socialismu sedmdesátých let minulého století. Tedy manžel, který se rozvodu brání, musí prokázat skutečnosti uvedené v § 755 odst. 2 písm. b) NOZ a unést břemeno důkazní. Pokud by se tak nestalo, soud by nemohl žalobu o rozvod manželství zamítnout.¹⁴⁶

¹⁴⁵ ŠMÍD, Ondřej in ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 59-60.

¹⁴⁶ Tamtéž s. 59-60.

Závěr

V úvodu této práce jsem si vytyčila cíl - poskytnout pohled na komplexní hmotněprávní úpravu vztahující se k rozvodu manželství bez zjišťování příčin rozvratu dle aktuální právní úpravy § 757 NOZ. Upozornit na všechna další ustanovení NOZ, která s § 757 NOZ nutně souvisejí a v neposlední řadě zpracovat novinky nesporného rozvodu, které občanský zákoník s sebou přinesl.

Jak již v této práci bylo řečeno mnohokrát, právní úprava § 757 NOZ se příliš neliší od úpravy § 24a ZOR, jde pouze o formulační změny.¹⁴⁷ A právě tyto změny byly v práci rozebrány a kriticky zpracovány.

První změnou bylo odstranění sporné domněnky § 24a ZOR ohledně rozvratu manželství, nebylo ani odborné veřejnosti jasné, zda šlo o domněnku vyvratitelnou či nikoli.¹⁴⁸ Tuto novinku vítám a domnívám se, že odstranila výkladový problém. Ovšem zde nesouhlasím s názorem, který je uveden v důvodové zprávě k § 757 NOZ. A to konkrétně s osobním slyšením účastníků ohledně pravdivosti shodného tvrzení manželů o rozvratu manželství.¹⁴⁹ Hlavní podmínkou nesporného rozvodu je, že se druhý manžel k návrhu na rozvod připojí a pak soud již rozvrat manželství nezjišťuje, dojde-li k závěru, že tvrzení manželů jsou pravdivá. Z této dikce z logiky věci vyplývá celá podstata rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu manželství – soud nezjišťuje příčiny rozvratu. Pokud by takto soud měl zjišťovat pravdivost rozvratu manželství, šlo by o rozvod sporný, nikoli nesporný. Proto tento názor Zuklínové považuji za zcela v rozporu s jednou z hlavních zásad, na níž je občanský zákoník vystavěn - zásadou výkladu právních norem. Zásada je zakotvena v § 2 NOZ. Při výkladu právních předpisů je nutné postupovat tak, aby byl vždy dosažen smysl a účel dané normy, nikoli pracovat pouze s výkladem gramatickým. Zákon v odstavci druhém přímo uvádí termíny jako „vzájemná souvislost“, „jasný úmysl zákonodárce“ a „vlastní smysl slov“, proto je zde nutné postupovat formálně-systematickým výkladem.¹⁵⁰ Z tohoto důvodu se domnívám, že osobní slyšení účastníků je zde v rozporu s výkladem zákona, pravdivost shodného tvrzení soudu poskytne připojení

¹⁴⁷ Viz NOVOTNÁ, Věra. Rodinné právo v novém občanském zákoníku (1.). *Právo a rodina*, 2014, č. 1, s. 5.

¹⁴⁸ Na příklad Hrušáková a Holub zastávali názor, že se jedná o domněnku nevyvratitelnou. Viz HRUŠÁKOVÁ, Milana in HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství*. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 79.

¹⁴⁹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela in ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 330.

¹⁵⁰ BEZOUŠKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2013, s. 14-15.

se druhého manžela k návrhu na rozvod nebo pak zcela nepochybně návrh společný.¹⁵¹ Více viz kapitola 2.2.1 Předpoklady rozvodu manželství dle § 757 NOZ.

Další novinkou je zpřesnění v otázce, k jakému okamžiku má být splněna jednoroční doba trvání manželství. Zákon takto nově v § 757 odst. 2 písm. a) stanovil - ke dni podání návrhu na rozvod manželství. Ve znění předešlé právní úpravy nebylo jasné, zda se tak mělo stát k okamžiku podání návrhu na rozvod manželství nebo až ke dni vydání soudního rozhodnutí. Obě možnosti byly za účinnost ZOR možné. Odborná veřejnost však zastávala názor, že správně má být tato podmínka splněna ke dni podání návrhu na rozvod.¹⁵² V tomto ohledu musím se zpřesněním nové zákonné úpravy jediné souhlasit.

Občanský zákoník také nově definoval v § 758, co doposud pouze dovozovala odborná literatura - pojmem „manželé spolu nežijí“.¹⁵³ Taktéž tuto novinku vítám.

Co se týče smluv, jež jsou manželé povinni dle § 757 odst. 2 písm. c) soudu předložit, občanský zákoník zde neskýtá nic odlišného od § 24a ZOR. Pro nesporný rozvod je důležitá „dohoda“ manželů ohledně jejich majetkových záležitostí, bydlení a případné vyživovací povinnosti. Z důvodu nutnosti dohody mezi manžely nejsou nová ustanovení zákona týkající se možných režimů SJM (§ 708 a násl. NOZ), pravidel pro společného bydlení (§ 743 a násl. NOZ.) a vyživovací povinnosti mezi rozvedenými manžely (§ 760 a násl. NOZ) pro tuto práci tolik důležitá, jelikož upravují situace, kdy se manželé mezi sebou dohodnout nedokáží. Na vše je opět upozorněno v textu práce.

Nutné je ještě poukázat na přechodná ustanovení, konkrétně na § 3028 odst. 2 NOZ. Ustanovení říká, že není-li stanoveno jinak, řídí se ustanoveními tohoto zákona i právní poměry týkající se práv osobních, rodinných a věcných; jejich vznik, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních předpisů. Toto nám odpovídá na otázku, jaká právní úprava bude použita na rozvod manželství, když se manželé budou rozvádět na přelomu účinnosti ZOR a NOZ. Ustanovení občanského zákoníku se použijí i na řízení o rozvod, jež byla zahájena před nabytím účinnosti NOZ.¹⁵⁴

¹⁵¹ Podobný názor vyjádřil i Svoboda v odborném článku, více viz SVOBODA, Karel. Nové problémy v řízení o rozvod manželství. *Bulletin advokacie*, 2014, č. 5, s. 31.

¹⁵² Např. ZUKLÍNOVÁ Michaela in KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné* 3. 4. vydání. Praha: ASPI, 2007, s. 65; dále viz HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo v aplikační praxi: rozvod, děti, výživné*. Praha: C. H. Beck, 2000. s. 7.

¹⁵³ Více viz ZUKLÍNOVÁ, Michaela in ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 331.

¹⁵⁴ ŠMÍD, Ondřej in ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 61.

Samozřejmě je i dnes stále kladen důraz na rodinu jako takovou (viz § 3 odst. 1 a také odst. 2 písm. b) NOZ, ale zde musím souhlasit s názorem Francové, která říká, že ze zkušeností z praxe došla k závěru, že manželství jako forma soužití muže a ženy skýtá opravdu mnoho problémů.¹⁵⁵ Domnívám se, že dnešní institut manželství je až příliš svázán zákonnými ustanoveními. Příkladem bych byla pro úplné zrušení společného jmění manželů. Nevidím důvod, proč by okamžikem uzavření manželství měl mít jakýkoli další majetek jinou právní formu než doposud? Právě SJM dělá dle mého názoru v praxi velké potíže, a to nejen u rozvodu a jeho vypořádání. Navíc k dnešnímu dni je zákonná úprava SJM ještě více rozsáhlá. Z mého pohledu by zde bylo řešením zákonnou úpravu SJM zcela zrušit a místo něj zavést jen podílové spoluvlastnictví. Avšak problematika důsledků „manželství“ není tématem mé práce, i když rozvod je jeho druhou stranou.

Po zhodnocení celé problematiky institutu rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu manželství jsem dospěla k závěru, že je jeho úprava dnes velmi vítaná a já osobně ji považuji za velmi užitečnou. Manželským párům poskytuje možnost, jak tuto pro ně dost emocionálně náročnou životní situaci zvládnout lépe a snadněji. Má kritika na nové ustanovení § 757 NOZ je uvedena výše. Ovšem jak je tato dnešní právní úprava dokonalá či nikoli, odpoví pouze čas a zejména soudní judikatura. Což se ostatně týká celého NOZ, jak se v praxi osvědčí.¹⁵⁶ Domnívám se, že ale není v silách zákonodárce napsat zcela dokonalý zákon, který by upravoval a předvídal každou životní situaci, která může vzniknout.

Závěrem bych chtěla dodat, že by bylo dle mého názoru vhodné zavést do našeho právního řádu tzv. administrativní rozvod. Jak jsem již v práci uváděla, manželství která po méně než jednom roce svého trvání jsou zcela disfunkční a absolutně nejsou schopna dostát účelu manželství dle § 655 NOZ, je pak zbytečné, aby tyto páry jen „čekaly“ než uplyne jednorocní doba jako podmínka pro možnost podání návrhu na rozvod manželství. Právě pro tyto případy bych volila administrativní rozvody. Řízení by bylo velmi rychlé a efektivní, jelikož za pouhý rok by určitě nedošlo k mnoha majetkovým vazbám mezi manžely. Navíc by i došlo k přesunu části materie ze soudů na jiné orgány, jež by byly

¹⁵⁵ FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. XIII.

¹⁵⁶ Již před nabytí účinnosti NOZ byly vysloveny názory, jako zda je NOZ revoluční změnou nebo pouhou legislativní chybou? Článek, který upozorňuje na některé chyby NOZ. Více viz ŘEHÁČEK, Oldřich. *Revoluční změna nebo legislativní chyba?* [online]. epravo.cz, [cit. 13. srpna 2014]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/revolucni-zmena-nebo-legislativni-chyba-93113.html>>.

nadány pravomocí pro administrativní rozvody. Pro Evropu tento způsob není žádnou novinkou, tudíž by naše legislativa měla kde čerpat inspiraci.¹⁵⁷

¹⁵⁷ Více viz kapitola 1.1 Právní úprava rozvodu manželství od účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník; dále také např. LÁDOVÁ, Pavla, ŠMÍD, Ondřej, *in* ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 61-67.

Seznam použité literatury

Monografie, učebnice a komentáře

BEZOUŠKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2013.

ČEŠKA, Zdeněk. *Československé rodinné právo*. 1. vydání. Praha: Panorama, 1985.

DVOŘÁK, Jan, MALÝ, Karel a kol. *200 let všeobecného občanského zákoníku*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2012.

DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana a kol. *Manželství a rozvody. Praktický návod jak problémy řešit a jak jim předcházet*. Praha: Linde, 2002.

ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012.

FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010.

FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014.

HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. 9. vydání. Praha: Leges, 2011.

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: MU Doplněk, 2006.

HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo v aplikační praxi: děti, rozvod, výživné*. Praha: C. H. Beck, 2000.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

KNAPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné 3*. 4. vydání. Praha: ASPI, 2007..

KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014.

KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské díl IV. Právo rodinné*. 3. vydání. Praha: Všeherd, 1936.

MALÝ, Karel a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4. vydání. Praha: Leges, 2010.

- RADVANOVÁ, Senta. *Manželství a rodina v ČSSR*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1964.
- RAVANDOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva. Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999.
- SEDLÁČEK, Jaromír in ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír a kol. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. 1. díl*. Reprint původního vydání. Praha: ASPI, 2002.
- SVOBODA, Emil. *Rodinné právo Československé*. 1. vydání. Praha: Československý kompas, 1946.
- ŠEVČÍK, Ludvík. *Vyznejte se v rodinném právu*. 1. vydání. Brno: BizBooks, 2014.
- ŠMÍD, Ondřej, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Rozvod manželství*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013.
- ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014.

Odborné články

- DVOŘÁKOVÁ ZÁVODKŠÁ, Jana. Rozvod „za 10 minut“. *Rodinné právo*, 1998, č. 0, s. 16.
- HADERKA, Jiří. K čemu vede nedokonalá právní úprava u § 24a zákona o rodině. *Právní praxe*, 1999, č. 6, s. 391.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana. Rozvod manželství. *Rodinné právo*, 1999, č. 1, s. 5-6.
- HULMÁK, Milan. Recenze druhého vydání komentáře zákona o rodině. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 6, s. 83.
- JONÁKOVÁ, Irena. Kritéria svěřeni nezletilého dítěte do výchovy. *Právo a rodina*, 2008, č. 4, s. 14.
- JURČÍK, Radek. Praxe rozvodového řízení. *Rodinné právo*, 1999, č. 7, s. 3.
- MAŠEK, Daniel. Smlouvy podle § 24a zákona o rodině. *Právo a rodina*, 2003, č. 2, s. 4.
- NOVÁK, Tomáš. Problematické představy o střídavé výchově dítěte po rozvodu. *Právo a rodina*. 2010, č. 11, s. 18.
- NOVOTNÁ, Věra. Rodinné právo v novém občanském zákoníku (1.). *Právo a rodina*, 2014, č. 1, s. 5-6.

SVOBODA, Karel. Nové problémy v řízení o rozvod manželství. *Bulletin advokacie*, 2014, č. 5, s. 31,33.

Právní předpisy

Zákon č. 266/1949 Sb., o právu rodinném

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákonné opatřením č. 61/1955 Sb., o změně předpisů o rozvodu

Soudní judikatura

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 27. 1. 2005, sp. zn. I. ÚS 48/04

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 26. 1. 2006, sp. zn. IV. ÚS 257/05

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 511/05

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 420/05

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 22. 4. 1969, sp. zn. 1 Cz 13/69

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 6. 2011, sp. zn. 30 Cdo 257/2001

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 7. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2193/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 4. 2008, sp. zn. 22 Cdo 1009/2006

Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 13. 4. 2004, sp. zn. 9 Co 719/2003

Stanovisko kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 19/2007

Internetové zdroje

GRYGAR, Jiří. *NOZ v praxi: Specifika společného návrhu na rozvod manželství a připojení se k návrhu na rozvod manželství* [online]. bulletin-advokacie.cz [cit. 11. srpna 2014]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/noz-v-praxi-specifika-spolecneho?browser=full>>.

JIRSA, Jaromír. *Nová úprava rozvodového řízení účinná od 1.1.2014* [online]. pravni prostor.cz [cit. 12. srpna 2014]. Dostupné na <<http://www.pravni prostor.cz/clanky/rekodifikace/nova-uprava-rozvodoveho-rizeni-ucinna-od-1-1-2014>>.

Moderní úprava tradičního a vyzkoušeného [online]. Obcanskyzakonik.justice.cz [cit. 15. února 2014]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/obecna-cast/obecne>>.

Rozvodovost [online]. czso.cz [cit. 12. srpna 2014]. Dostupné na <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>>.

ŘEHÁČEK, Oldřich. *Revoluční změna nebo legislativní chyba?* [online]. epravo.cz [cit. 13. srpna 2014]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/revolucni-zmena-nebo-legislativni-chyba-93113.html>>.

„Zákon pro život, zákon inspirovaný životem“ [online]. obcanskyzakonik.justice.cz [cit. 15. února 2014]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/o-novem-obcanskem-zakoniku>>.

Shrnutí (Summary)

Rozvod manželství dle § 757 občanského zákoníku

Diplomová práce se zabývá právní úpravou rozvodu manželství bez zjišťování příčin jeho rozvratu dle nové právní úpravy § 757 občanského zákoníku, jež vešel v účinnost dne 1. 1. 2014. Práce nejprve popisuje historický vývoj samotného rozvodu manželství od jeho prvopočátků, kdy bylo vůbec možné se s tímto institutem setkat na území českých zemí, přes politické vlivy minulého století až do dnešní podoby § 757 občanského zákoníku.

Tato práce se ve své podstatě zabývá jednotlivými předpoklady rozvodu manželství bez zjišťování příčin rozvratu, jež je nutné splnit pro kladné rozhodnutí soudu o rozvodu manželství. Dále také zpracovává a upozorňuje na další ustanovení občanského zákoníku, která není možné při problematice rozvodu manželství přehlédnout. Jednotlivá ustanovení zákona, která souvisejí s tématem diplomové práce, jsou zpracována ve vzájemné souvislosti pro ucelenou představu o veškerých možných aspektech, s nimiž jsou rozvádějící se manželské páry konfrontovány.

Jelikož dnes občanský zákoník upravuje veškeré soukromoprávní vztahy, cílem diplomové práce je snaha poskytnout komplexní náhled na danou problematiku v kontextu souvisejících ustanovení zákona, a to s odkazy a názory odborné veřejnosti.

Divorce according to § 757 of the Civil Code

This diploma thesis focuses on the legal regulation of a divorce without finding out the reasons of the marriage disruption according to the new legal regulation § 757 of the Civil Code that came into effect on 1st January 2014. First part of the work describes, from historical point of view, the development of divorce in Czech lands, from the first moment when we could come across this institute, to political impact on divorce in the last century, to its current form according to the § 757 of the Civil Code.

This thesis deals with individual assumptions of the divorce without the finding-outs the disruptions that are necessary to fulfil for a positive court decision about the divorce. Further the work handles and highlights another regulations according to the Civil Code that cannot be omitted during a divorce. Individual regulations of the law, that are

associated with the thesis, are elaborated in a mutual relation in order to give the overall overview about all possible aspects with which the divorcing spouses might be confronted.

Due to the fact that the Civil Code nowadays regulates all private law relationships, the aim of the thesis is to provide a complex overview of the issue in a context of related regulations of the Law with comments and references by expert public.

Seznam klíčových slov v českém a anglickém jazyce

Klíčová slova v českém jazyce

Rozvod, rozvod bez zjišťování příčin rozvratu manželství, rozvod dle § 24a ZOR, rozvodové řízení, příčiny rozvratu, rodinné právo, nový občanský zákoník.

Key words in English

Divorce, divorce without finding out the reasons of the marriage disruption, divorce according to § 24a the Family law, divorce proceedings, causes of divorce, family law, Civile Code.